

Biblicum

– tidskrift för biblisk tro och forskning

Nr 4 2022 Årg. 86

- Blir det fred på jorden? • Elia och änkan i Sarefat
- De två sönerna • Tron på Gud – förlegad vidskepelse?

INNEHÅLL

Redaktionellt	145
Blir det fred på jorden? Bjarne Edvardsen	146
Profeten Elia och änkan i Sarefat. Anders Einarsson	154
De två sönerna (Luk 15:11–32). Lars Borgström	159
Tron på Gud – förlegad vidskepelse? SE	167
Missförstådda bibelverser. Lars Borgström	179
<i>Frågor och svar</i>	186
<i>Utblick över samtiden</i>	190
<i>Litteratur</i>	192

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Ingvar Adriansson

Redaktör: Seth Erlandsson

Redaktion är Stiftelsens styrelse: Egil Edvardsen (ordf, Ålgård), Seth Erlandsson (vice ordf), Västerås, Ingvar Adriansson (verks.ledare, Värnamo), Thomas Erlandsson (kassaförvaltare, Svärtinge), Tor Jakob Welde (Nesttun) och Ola Österbacka (sekreterare), samt för layout mm Kjell Petter Bakken.

Tidskriften utkommer med fyra nummer per år.

Prenumerationspris: 250 svenska kr (stud. 150 kr)

Prenumeranter i Norge: 290 norska kr (stud. 200 NOK)

Prenumeranter i Danmark: 270 danska kr (stud. 190 DKK)

Prenumeranter i Finland och övriga Europa: 36 Euro (stud. 25 EUR)

Våra porto- och emballagekostnader för fyra nummer (som är inkluderat i pren. priset) är inom Sverige 60 kr och utanför Sverige 110 kr.

Prenumerationer och gåvor betalas enligt något av följande alternativ:

Inom Sverige:

Bankgiro 251-4701

Swish 123 626 9633

Handelsbanken, clearing: 6806, kontonummer: 305 320 718

Utanför Sverige används eurobetalning:

IBAN: SE34 6000 0000 0003 0532 0718, BIC/SWIFT: HANDSESS

Redaktionens adress:

Seth Erlandsson, Vitmårnagatan 9 B, SE-722 26 Västerås

E-post: seth.erlandsson@biblicum.se

Tidskriftens expedition:

Biblicum, Hantverkaregatan 8 B, SE-341 36 Ljungby

Webbplats: www.biblicum.se; webbutik: forlag.biblicum.se

Beställningar även per e-post: biblicum@biblicum.se

Verksamhetsledare: Ingvar Adriansson, tfn +46 70 393 8127

Förlagssekreterare; Elaine Svensson; förlagsassistenter: Eivor och Kerstin Waljö

Personliga e-postadresser (även styrelsen): foramn.efternamn@biblicum.se

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

4/2022

REDAKTIONELLT

Detta år hoppas vi kunna skicka ut årets sista nummer av *Biblicum* i god tid före julens stora högtid, då vi får höra orden: ”I dag har en Frälsare fötts åt er i Davids stad. Han är Messias, Herren” (Luk 2:11). Som vår ställföreträdare är han vår stora tröst. Han kommer inte i makt och glans som en världslig furste utan som den utlovade ”Herrens tjänare” (se Jes 42, 49, 50 och 53) för att uppfylla Guds lag i vårt ställe och lida och dö i vårt ställe för alla våra synder. Därför behöver vi inte frukta den lekamliga döden. Utan honom hade vi inget hopp i denna onda tid av krig och bråd död. Vi kan likt den gamle Simeon som ”väntade på Israels tröst” med glädje ta emot honom, se fram mot evigheten och säga: Nu har mina ögon ”sett din frälsning som du har berett inför alla folk: ett ljus med uppenbarelse för hedningarna och härlighet för ditt folk Israel” (Luk 2:25–32).

Alla läsare tillönskas *en riktig God Jul och ett Gott och Välsignat Nytt år*. Var dag är en gåva från Herren och vi vet inte när den sista dagen kommer. Om Gud vill fortsätter Stiftelsen *Biblicum* att ge ut tidskriften och vi hoppas att våra kära läsare vill fortsätta att prenumerera och även sprida den. Det är lätt att glömma prenumerera, så gör det redan i dag om ni inte redan gjort det. Pga höga portokostnader går varje nummer med förlust. Men tack vare mångas generösa stöd kan utgivningen fortsätta och inte heller i år höjs prenumerationspriset.

Hoppas att ni ska få rikt utbyte av detta nummers innehåll. Med hjärtlig hälsning. Red.

Blir det fred på jorden?

Av Bjarte Edvardsen¹

Att ställa en fråga är ofta det första steget till att lära sig något nytt, eller att lära sig mer om något. Att ställa en fråga gör att vi kan fokusera på just den sak som vi funderar över. Det gäller i alla sammanhang, inte minst när det gäller våra liv och vår framtid. Men när vi har frågor, vart ska vi då som kristna vända oss för att få svar? Givetvis till Bibeln, Guds Ord. Genom Bibeln talar Gud till oss.

”Förstår du vad du läser?”, sa Filippus till den etiopiske hovmannen, och han svarade: ”Hur skulle jag kunna det om ingen vägleder mig?” (Apg 8:30–31). Och minns ni vad Emmauslärjungarna sa efter att de hade samtalat med Jesus? ”Brann inte våra hjärtan i oss när han talade med oss på vägen, när han öppnade Skrifterna för oss?” (Luk 24:32). Låt oss alltså gå till Skriften och låta honom som är Ordet och det sanna ljuset (Joh 1:1ff) upplysa oss.

Vad säger Bibeln: Blir det fred på jorden?

Den första frågan vi ska ställa och besvara är: *Blir det fred på jorden?* Vad säger Bibeln om det? Först kanske vi måste förklara vad som egentligen menas med frågan. För det finns ju faktiskt fred på många håll här på jorden. Det är inte krig överallt, samtidigt. Så illa är det inte. Även när det var så kallade ”världskrig” så pågick det ändå inte väpnade strider i alla länder över hela jorden, samtidigt. Så den här frågan som föredraget handlar om kanske vore bättre att göra ännu mer specifik: ”Blir det fred utan slut på hela jorden?” Vad säger Bibeln om det?

Låt oss börja med Predikarens bok! Hos Predikaren har vi ett välkänt bibelställe, där han konstaterar vad som brukar hända här på jorden. Han inleder med: *Allt har sin tid, det finns en tid för allt som sker under himlen* (Pred 3:1). En tid för vad? . . . *en tid att födas och en tid att dö, en tid att plantera och en tid att rycka upp det planterade* . . . (vers 2). Han

talat om sådant som brukar hända på den här jorden. Och han säger ingenting om dessa saker är bra eller dåliga, utan det blir läsarens uppgift att bedöma. Han talar till och med om ”en tid att dräpa och en tid att hela”. Predikaren påstår inte att det är okej att dräpa, utan helt enkelt att alla dessa saker är sådana som brukar pågå här på jorden.

När vi läser detta förstår vi att dessa saker inte bara hände under hans tid, utan det gäller genom alla tider. Detta är tidlösa ord. Det är en tidlös sanning som han beskriver. Och allra sist säger han det som är mest relevant för vår fråga: ”. . . en tid för *krig* och en tid för *fred*” (vers 8). Krig är alltså något som brukar ske ”under himlen”. Tyvärr. Då kanske någon tänker: Men det är därmed inte sagt att det *alltid* ska vara krig här på jorden. Det sa ju trots allt inte Predikaren, han sa ju bara att det finns *en tid för krig och en tid för fred!*

Det finns fler bibelställen som talar om krig på jorden. Jesus sa: *Ni kommer att höra stridslarm och rykten om krig. Se då till att ni inte blir skrämde. Sådant måste hända, men det är ännu inte slutet* (Matt 24:6). Strid och krigslarm är alltså något som *måste* hända, säger Jesus. Men då kanske återigen någon invänder: Men därmed är det inte sagt att det ska vara krig på jorden ända till slutet. Det sa ju trots allt inte Jesus! Han sa ju faktiskt ”men det är ännu inte slutet”!

Det finns ännu fler bibelställen om krig. Till exempel i Daniels bok, i det nionde kapitlet. Där berättar Daniel om när ängeln Gabriel kom till honom och undervisade honom om den yttersta tiden. Ängeln sa bland annat: *Men slutet kommer som en störtflod. Ända till slutet ska det råda krig. Förödelse är fast besluten* (Dan 9:26). Och ett liknande ställe hittar vi i Uppenbarelseboken: *En annan häst kom ut, en eldröd, och han som satt på den fick makt att ta bort freden från jorden så att människor skulle slakta varandra. Och han fick ett stort svärd* (Upp 6:4).

Om någon tänker att det till slut kommer att bli fred på jorden, så lyssna till vad profeten Jeremia säger: *Gamla tiders profeter, de som varit före mig och dig, har profeterat om krig, olycka och pest mot många länder och mot stora riken. Men om den profet som profeterar välgång verkligen är sänd av HERREN, det vet man först när hans ord har gått i uppfyllelse* (Jer 28:8–9). Så om någon menar att det ska bli fred på jorden, ja då är det helt enkelt upp till bevis! Men från Guds Ord har vi flera tydliga bibelställen som talar emot att det skulle hända. Och nyheterna på TV visar varje dag egentligen samma sak som Bibeln, när vi hör om det ena kriget efter det andra.

¹ Föredrag hållet på Strandgården den 28/7 2022, något förkortat.

Varför finns det så många krig på jorden? – människans svar

Nu har vi egentligen hunnit besvara frågan som föredraget skulle svara på. Svaret är: Nej, det kommer inte att bli en permanent fred på jorden. *Ända till slutet ska det råda krig*, sa ängeln Gabriel till Daniel. Men det leder till en annan fråga: Varför inte? Varför kan det inte bli fred på jorden? Ja, varför finns det så mycket krig här på jorden, egentligen? Det beror på vem du frågar. Ifall du frågar en humanist så kommer du förmodligen att få svaret att det är religionernas fel. Om det bara inte fanns religion, så skulle det inte heller finnas krig, påstår man. Problemet är alltså *religionerna*. Så är det många som resonerar. Men varifrån menar de då att religionerna kommer?

Som humanist och ateist så tror man ju att det är människor som har skapat alla religioner. Men om man menar att religioner är ett problem och orsaken till alla krig, är inte då också människan ett problem – för det är ju människor som har skapat alla religioner enligt dem? När ett träd ger dålig frukt, så är det givetvis trädet i sig självt som är problemet.

En annan sak som är ganska märklig är att man ofta anklagar *alla* religioner. Samtliga religioner, rakt av. Problemet är ”religion”, och därmed är alla religioner problematiska. Det spelar ingen roll om religionernas skrifter uppmanar till krig eller inte. Men det här blir lite som att påstå: ”Politik är ett problem, för det leder bara till en massa bråk. Så om vi bara förbjuder politik, så blir det en bättre värld.”

Men vad finns det då att säga om människan? Humanister tror på det goda i människan. Men inte bara humanister, utan det finns även kyrkosamfund nu för tiden som predikar det. En kyrkoledare inom Equmeniakyrkan uttryckte sig så här i ett tal under Almedalsveckan för några år sedan: ”Jag tror inte att människan i grunden är ond. Jag tror att någonstans inom varje människa finns en gudsgnista.”² Det här är att förena humanismen med kristendomen. Men att förena en humanistisk ideologi med kristendom är svårt, eller rentav omöjligt! Om människan i grunden är god, då behöver ju inte människan frälsas. Om människan i grunden är god, då behövde inte Jesus dö på korset.

Varför finns det så många krig på jorden? — Guds svar

Vad säger då Bibeln – varför finns det så mycket krig på jorden? Jesus sa

2 Olle Alkholm, kyrkoledare inom Equmeniakyrkan.

så här: *För från hjärtat kommer onda tankar, mord, äktenskapsbrott, sexuell omoral, stöld, falskt vittnesbörd och hädelser* (Matt 15:19). Människan själv är alltså problemet. Från människans hjärta kommer alla möjliga *onda tankar*. En ond gärning börjar alltid med en ond tanke. Sedan kan det gå snabbt eller långsamt från tanke till handling. Men det börjar alltid med en ond tanke och den kommer från människans hjärta. I Jeremias bok står det: *Bedrägligare än allt annat är hjärtat, det är obotligt sjukt. Vem kan förstå det?* (Jer 17:9). Är det då så förvånande att det är så mycket krig här på jorden? Egentligen inte!

Gör alla som deltar i krig något fel?

När vi pratar om krig så blir det inte rätt om vi anklagar alla som är inblandade i ett krig. Vi ska givetvis inte anklaga folkslag som helt enkelt försvarar sig. Vilka föräldrar vill väl inte försvara sina barn, ifall de skulle utsättas för fara? På samma sätt vill en hel nation försvara sig själv, om hela folket utsätts för fara. Krig är ofta en konsekvens av att det finns ett folkslag som förtrycker ett annat folkslag – ofta av själviskhet och girighet, för att man vill erövra andra länders resurser. Så i många fall kan man säga att det finns en skyldig part och en oskyldig part. Men i andra fall kan båda parter vara mer eller mindre lika skyldiga.

Men alla krig är en konsekvens av synden. Hade det inte funnits synd här i världen, så skulle alla människor kunna klara av att leva i fred och harmoni med varandra. Då skulle man kunna samtala med varandra i stället för att rikta sina svärd mot varandra. Då skulle man kunna lösa konflikter på ett fredligt sätt.

Det finns många konflikter här på jorden, inte bara väpnade konflikter mellan folkslag, utan även små konflikter mellan människor i olika sammanhang. Det kan vara allt från mellan politiker, mellan arbetare och chefer, mellan elever och lärare och mellan familjemedlemmar. Ja, finns det en enda av oss som kan säga att vi aldrig medverkat till ett enda gräl i våra liv? Varje konflikt är en gnista som skulle kunna utlösa en brand, om den inte släcks av någon. Är det då förvånande att det finns så mycket krig här på jorden?

Det finns synd inom alla människor, och det är synden som leder till krig och tragedier för många, många människor. Ja, krig är kanske den allra värsta konsekvensen av syndafallet, eftersom ett krig kan orsaka elände för så oerhört många människor.

Är krig Guds sätt att straffa världen?

Gud har väl kontroll över allt? Han är ju allsmäktig, så varför tillåter han då alla krig och allt det här eländet? Vi vet inte svaret på varför Gud tillåter det eller det kriget. Ibland kan man höra spekulationer om att ett särskilt krig måste vara Guds straff för särskilda synder inom ett särskilt land eller område. Givetvis förtjänar vi människor att straffas för våra synder. Men om vi vill vara bibeltrogna får vi faktiskt också vara noga med att hålla oss till det som Gud har uppenbarat för oss, i enlighet med principen Skriften allena (*sola Scriptura*). Att spekulera är att gå utöver vad Skriften har uppenbarat.

Det finns skillnader mellan det gamla förbundet och det nya förbundet. En av skillnaderna är att under det gamla förbundet uppenbarade Gud hela tiden för israeliterna anledningarna till varför det blev krig och elände. Till exempel läser vi i Jesaja: *Vem har lämnat Jakob till skövlings och Israel åt plundrare? Är det inte HERREN, som vi syndat mot? De ville inte vandra på hans vägar eller höra hans undervisning. Därför öste han sin brinnande vrede över dem – krigets raseri* (Jes 42:24). Lägga märke till ordet ”därför”. Om israeliterna skulle fråga ”varför händer det här?”, så förklarade Gud med ett ”därför att . . .” Men om vi som är en del av det nya förbundet skulle fråga ”varför händer det här?”, så får vi ingen gudomlig förklaring. I det nya förbundet uppenbarar inte Gud för oss vad som är anledningen till det eller det kriget.

Om ett krig skulle vara Guds straff för en viss synd, hur skulle vi kunna veta vilken synd det var om inte Gud uppenbarade det för oss? Och det är inte heller okomplicerat att anklaga *en hel nation* för att begå en viss sorts synd. Olika människor begår olika synder. Vi har inte fått i uppgift att spekulera i det som Gud inte har uppenbarat för oss, utan vi ska hålla oss till det som Gud *har* uppenbarat för oss. Vad vi kan säga är att krig är en konsekvens av att det finns synd i världen. Och Gud kan tillåta det för sina goda syften.

Om det var frid och fröjd hela tiden och om vi människor aldrig fick uppleva tragedi, skulle vi då någonsin känna något behov av Gud i våra liv? Är det inte just när vi människor är på botten som vi verkligen inser vår hopplöshet och att vi behöver Guds hjälp? Ifall krig och elände kan fungera som en väckarklocka för fler människor att få insikt om sin synd och sitt behov av en Frälsare, så är det i sig självt något gott. För det viktigaste vi människor behöver är inte en bättre tillvaro i det här livet. Vad vi framför allt behöver är en bättre tillvaro efter det här livet.

Fridsfursten har skapat frid mellan Gud och människor

När vi tänker på alla krig och allt elände här på jorden känns det ganska hopplöst. Om vi inte blundar för all ondska som pågår här i världen måste alla medge att världen inte ger oss särskilt mycket hopp för framtiden. Finns det då något hopp för oss människor? Eller finns det någon frid? Vem skulle i så fall kunna ge oss det?

En vanlig hälsning i början av predikningar lyder så här: *Nåd vare med er och frid från Gud vår Far och Herren Jesus Kristus* (Rom 1:7). Varför kan vi hälsa varandra på detta sätt? Och varför kunde änglarna sjunga för herdarna i Betlehem: *Åra åt Gud i höjden, och frid på jorden bland människor som han älskar* (Luk 2:14)?

Svaret är: därför att det nu hade kommit någon som skulle och kunde skapa frid, nämligen den utlovade Fridsfursten. Han blev förutsagd genom profeten Jesaja: *För ett barn blir oss fött, en son blir oss given. På hans axlar vilar herradömet, och hans namn är: Under, Rådgivare, Mäktig Gud, Evig Far, Fridsfurste. Så ska herradömet bli stort och friden utan slut över Davids tron och hans rike* (Jes 9:5–6). Varför kallas han en Fridsfurste och hur skulle han skapa frid? Det rådde tidigare fiendskap mellan oss och Gud pga vår synd. Jesus kallas en Fridsfurste eftersom han kom för att ta bort fiendskapen genom att uppfylla Guds lag. Han skulle leva fullkomligt för oss i vårt ställe. Han skulle bära fram sig själv som ett fullkomligt offer för alla våra fientliga tankar, ord och gärningar. *Han blev genomborrad för våra brott, slagen för våra synder. Straffet blev lagt på honom för att vi skulle få frid, och genom hans sår är vi helade* (Jes 53:5). Han blev hånad. Han fick lida. Han blev dömd till döden. Han fick fiendskap i stället för frid för att vi skulle få frid i stället för fiendskap. *Frid lämnar jag åt er. Min frid ger jag er. Jag ger er inte det som världen ger. Låt inte era hjärtan oroas och tappa inte modet* (Joh 14:27). Men vad är det för sorts frid han lämnar åt oss? Är poängen att vi ska få uppleva en känsla av frid? Det är mer än så! Det här är faktiskt en frid som existerar mellan oss och den helige Guden vare sig vi *känner* frid eller inte. Den här friden existerar oavsett vad som händer här på jorden. Även om det råder krig på den här jorden så har vi ändå Guds frid!

Evangeliet har makt att skapa fred/frid

Om vi har Guds frid så är det uppenbart att vi i Guds rike inte ska använda några svärd, som Petrus gjorde i Getsemane när Jesu fiender kom för att gripa honom. När Petrus använde sitt svärd för att försvara sin

mästare så tillrättavisade Jesus honom: *Sätt tillbaka ditt svärd i skidan! Alla som tar till svärd ska dödas med svärd* (Matt 26:52). Paulus skriver till korintierna: *För även om vi lever i världen, strider vi inte på världens sätt. Vapnen vi strider med är inte köttsliga utan har kraft från Gud att bryta ner fästen. Ja, vi bryter ner tankebyggnader och allt högt som reser sig mot kunskapen om Gud . . .* (2 Kor 10:3–5).

Vad är det då för vapen som vi strider med? Det är Guds Ord. Det är lag och evangelium, ja, framför allt evangeliet. Det är egentligen underligt att Paulus kallar evangeliet för ett ”vapen”, för det är ju fridens budskap! Det är budskapet om Fridsfursten Jesus som har skapat frid mellan oss och Gud. Paulus kallar det för ett vapen för att vi ska förstå att det är vad vi ska använda i stället för jordiska vapen som svärd, gevär eller robotar. Han kallar det för vapen eftersom det är ett budskap som har *kraft*, kraft att skapa både fred och frid här på jorden. Det är ett budskap som förvandlar människor. Evangeliet föder människor på nytt och skapar en vilja i oss att leva efter Guds vilja. Och Guds vilja är inte att vi ska söka konflikter med andra människor. Vi ska leva fridsamt och hålla fred med andra människor i harmoni med Guds frid. Paulus uppmanar de kristna i Rom: *Håll fred med alla människor så långt det är möjligt och beror på er* (Rom 12:18; Heb 12:14).

Ett misstag vi ska undvika är att tänka så här: ”Om det i slutändan inte går att skapa en perfekt värld där alla människor lever i fred och harmoni tillsammans, så är det förgäves att ens försöka förbättra världen.” Det skulle inte vara i harmoni med Bibeln att resonera så, för Bibeln uppmanar oss att göra det som är gott och att undvika det som är ont. Gud predikar inte lagen endast för att vi ska inse hur bristfälliga vi är (lagens andra bruk). Gud predikar lagen också för att vägleda oss på ett konkret sätt så att vi vet vilka goda gärningar Gud vill att vi ska göra och vilka onda gärningar vi ska undvika (lagens tredje bruk). Men observera: vi gör inte detta för att vi tror att vi kan skapa en *perfekt* värld, utan vi vill göra det till Guds ära och av kärlek till Gud som har gett oss sin frid. Vi vill göra det av kärlek till våra medmänniskor. Gud behöver visserligen inte våra goda gärningar, men våra medmänniskor behöver dem.

Den eviga freden i himlen

Varje gång vi påminns om att det är omöjligt att skapa en perfekt värld när vi hör om alla konflikter och krig på jorden eller när vi själva rentav har bidragit till att skapa ännu en konflikt, då finns det ändå en stor tröst i att se fram emot den eviga freden efter det här livet. Vi håller med aposteln Petrus som säger: *Men efter hans löfte ser vi fram emot nya himlar och en ny jord där rättfärdighet bor* (2 Pet 3:13). Ja, det ser vi fram emot. Där ska det inte råda något annat än fred och frid. Där ska Gud torka alla tårar från våra ögon. Där ska inte något krig finnas mer, *och ingen sorg och ingen gråt och ingen plåga, för det som förr var är borta* (Upp 21:4).

Julkampanj hos Biblicums förlag!

Köp de båda nytvignna böckerna

Profeten Sakarja och hans bok

(150 kr)

Ett flödande ljus

(149 kr)

och på köpet får du gratis småskriften

Israel och yttersta tiden

(40 kr)

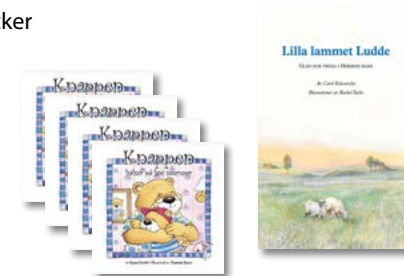
Vi erbjuder också följande barnböcker till paketpriset 250 kr:

Lilla lammet Ludde

(100 kr)

Knappen-serien (4 böcker)

(normalt 60 kr/st)

<https://biblicum.nu> – biblicum@biblicum.se

Profeten Elia och änkan i Sarefat

(1 Kung 17:8–16)

Av Anders Einarsson¹

Bibeltexten om änkan i Sarefat är väl värd ett studium. Texten lyder: *Då kom HERRENS ord till Elia. Han sade: "Bryt upp och gå till Sarefat, som hör till Sidon, och stanna där. Se, jag har befallt en änka där att ge dig mat." Han bröt upp och gick till Sarefat. När han kom till stadsporten, fick han där se en änka som samlade ved. Då ropade han till henne: "Hämta lite vatten åt mig i kärlet, så att jag får dricka." När hon gick för att hämta det, ropade han efter henne: "Ta också med en bit bröd åt mig." Men hon svarade: "Så sant HERREN din Gud lever, jag har inte en kaka bröd, utan bara en näve mjöl i krukan och lite olja i kannan. Jag håller just på att samla ihop ett par vedpinnar och ska nu gå hem och laga till det åt mig och min son. Vi ska äta det och sedan dö."*

Då sade Elia till henne: "Var inte rädd. Gå och gör som du har sagt. Men laga först till en liten kaka åt mig och bär ut den till mig. Laga sedan till åt dig och din son. För så säger HERREN, Israels Gud: Mjölet i krukan ska inte ta slut, och olja ska inte fattas i kannan fram till den dag då HERREN låter det regna på jorden." Då gick hon och gjorde som Elia hade sagt. Hon hade sedan att äta en lång tid, hon själv, sonen och hennes husfolk. Mjölet i krukan tog inte slut och olja fattades inte i kannan enligt det ord som HERREN hade talat genom Elia.

Guds gåvor

Vi brukar dela in Guds gåvor i två kategorier: de timliga och de andliga. De timliga gåvorna är allt sådant som vi behöver för våra dagliga liv och som vi ber om i Fader vår när vi ber om vårt dagliga bröd: mat och dryck, kläder, hus och hem, pengar och ägodelar etc. Dessa gåvor ger Gud oss här under vårt jordeliv, och vi tar emot dem med tacksamhet ur hans hand. Men detta är ändå gåvor som inte har något egentligt värde

när vårt jordeliv är slut. Annorlunda är det med de andliga gåvorna. Det är välsignelser som räcker in i evigheten men som vi redan här och nu får en försmak av. Ja, vi kan äga dessa gåvor redan nu, även om vi ännu inte ser dem i dess fulla glans och härlighet. De andliga gåvorna innebär att vi äger syndernas förlåtelse och evigt liv, att vi har frid med Gud och får leva i vetskapen att vi en gång får vara tillsammans med honom i himmelen i evighet.

När vi studerar berättelsen om änkan i Sarefat (eller Sarepta som staden heter i äldre bibelöversättningar) kommer vi att stöta på både timliga och andliga gåvor. Vi kommer att se på vilket sätt vi kan ta varning av denna händelse, och vi kommer att se på vilket sätt den kan trösta oss. Slutligen kommer vi ställa oss frågan om det är någon av dessa kategorier som är viktigast.

Historisk inramning

Först ska vi rama in denna händelse och sätta in den i sitt sammanhang: När vi möter profeten Elia var den onde Ahab kung i Nordriket, alltså den norra delen av det ursprungliga Israel. När Kungaböckerna talar om "Israel" efter rikets delning efter kung Salomos död är det oftast de norra stammarna som menas, alltså Nordriket, till skillnad från den sydliga delen som var Juda rike. Nordriket var de som avföll från Gud först, och den ene onde kungen avlöstes av den andre. När vi kommer fram till kung Ahab så sägs det upprepade gånger om honom i Bibeln att han "gjorde mer för att väcka HERRENS, Israels Guds, vrede än någon av de israelitiska kungar som hade varit före honom". Hans fru var Isebel, dotter till kungen i Sidon, direkt norr om Israel, i samma område som Sarefat, där änkan enligt texten ovan bodde.

När profeten Elia träder in på arenan är det för att varna kung Ahab för att det inte kommer att regna på flera år. Så landet skulle komma att drabbas av en fruktansvärd svält om de inte omvände sig från det onda. Men Ahab var absolut ingen kung som lät sig varnas av någon profet, och det slutade med att Elia på Guds befallning tvingades gömma sig vid bäcken Kerit, en biflod till Jordan. Här såg Gud till att ge Elia timliga gåvor i form av mat som korpar kom till honom med. Men till slut torkade bäcken ut, och Gud sa åt Elia att bege sig vidare till Sarefat. Det är här vi stöter på vår änka som också hade fått en befallning av Gud, och den innebar att hon skulle ta emot Elia. När dessa två nu möts finner hon sig nära stadsporten för att samla ihop några vedpinnar för

¹ Artikeln bygger på en predikan i Markuskyrkan den 25/9 2022.

att sedan baka lite bröd av det sista mjölet och den sista oljan hon hade kvar. Torkan hade drabbat även hennes område, och efter att ha ätit sitt sista bröd var hon nu beredd att dö tillsammans med sin son.

Så förunderligt att Gud valde ut just denna änka i detta hednaland där inte många kände till den sanne Guden. Och så förunderligt att hon också följde Elias uppmaning att ge honom det sista hon hade att äta. Men detta var en förunderlig kvinna, och med bara ett helt osannolikt löfte om att mjölet och oljan inte skulle ta slut, gör hon som profeten sagt till henne. Och precis som med alla andra löften som kommer från Gud blev det också så. Trots att hon fortsatte att baka bröd, tog mjölet och oljan i hennes kärll inte slut, och gång på gång kunde hon och de i hennes hushåll äta sig mätta under denna torrperiod.

Varning

Finns det då något i denna berättelse som kan tjäna som ett varnande exempel? Det är väl bara fint att se hur en stackars änka blev hjälpt av Gud på ett övernaturligt sätt för att klara livhanken? Det första vi kan fråga oss är varför inte Elia blev sänd till någon änka i Israel, utan till en änka i ett främmande land där man dyrkat avgudar sedan århundraden tillbaka. Svaret på den frågan blir klart för oss om vi ser på vad Gud förutsagt ungefär 600 år tidigare, precis innan Israels folk skulle tåga in i Kanaans land efter den långa ökenvandringen. I 5 Mos 32:21 säger Gud: *De har provocerat mig med gudar som inte är gudar, väckt min vrede med sina tomma avgudar. Därför ska jag provocera dem med det som inte är ett folk, med ett dåraktigt hednafolk ska jag väcka deras förtret* (5 Mos 32:21).

Eftersom Israels folk hade lämnat förbundet som Gud slöt med dem på Sinai berg och i stället börjat tillbe avgudar, så tog Gud, precis som han hade varnat flera gånger, tillbaka sin nådiga hand och lät här i stället en änka ur ett främmande folk få hjälp. Detta är inte något som Gud önskar, och det har vi hans eget ord på. Flera gånger i GT läser vi att *barmhärtig och nådig är HERREN, sen till vrede och stor i nåd* (Ps 103:8). Vi ser detta att han är sen till vrede på de ibland hundratals år han väntade med att sända det han hade varnat för skull hända om hans folk lämnade honom. Vi ser än idag hans godhet och nåd genom att han dröjer med att komma tillbaka för att en gång för alla göra slut på denna världs ondska. Han vill ge alla människor chansen att omvända sig och tro evangelium.

Detta ville också Jesus när han 900 år efter händelserna i vår text

predikade i synagogan i sin hemstad Nasaret. Vid detta tillfälle räckte Jesus som så många andra gånger ut sina nådiga händer mot sina landsmän och lät dem veta att han var den som Gud sänt för att rädda dem från synd och död. Men när han märkte att hans ord inte hade någon verkan på deras hårda hjärtan tog han just denna änka som ett varnande exempel för dem: *I sanning säger jag er: Det fanns många änkor i Israel på Elias tid, när himlen var stängd i tre år och sex månader och svår svält drabbade hela landet. Men Elia blev inte sänd till någon av dem, utan bara till en änka i Sarefat i Sidons land* (Luk 4:25).

Budskapet till åhörarna i Nasarets synagoga var klart: avvisa Guds nåd, och han kommer att ta den ifrån er och ge den till någon annan. Detta budskap gäller oss också. Det är en sanning som gäller dels på det personliga planet: om du avvisar Gud i ditt hjärta kommer det till slut komma till en punkt när hans kärleksfulla röst inte längre har någon verkan och du har bara att vänta på en fruktansvärd dom. Därför säger han till var och en av oss: *I dag, om ni hör hans röst, förhärda inte era hjärtan* (Heb 4:7).

Men varningen att inte avvisa Gud är också en varning som gäller ett helt land eller ett helt folk. Det är visserligen så att Guds ord inte lovar oss ett materiellt välstånd som en följd av att vi följer honom, men vi ska veta att när de allra flesta i ett folk avvisar Guds andliga välsignelser, som till exempel sker i Sverige, följer ofta att han också drar tillbaka de timliga gåvorna för att få oss att söka honom. Vi kan aldrig ta för givet att vi kommer att fortsätta att vara omgivna av materiellt välstånd, framför allt inte när vi ser hur föraktet för Gud breder ut sig i vårt land i form av gudsförnekelse, våld, mord på ofödda barn och en fullständigt förvriden form av den ordning som Gud gav oss när han skapade oss till man och kvinna. Men även här ser vi ändå Guds tålmod: han väntar och vill att vi ska söka honom, för han älskar varenda stor och liten invånare i detta land.

Änkan i Sarefat fick vara en del i Guds frälsningsplan genom att Jesus tog henne som ett varnande exempel för alla som tror att de kan leva utan Jesus i sina liv. Dessutom blev hon välsignad med timliga gåvor, inte för att hon var så klipsk och duktig, utan för att hon litade på Guds ord.

Tröst

När vi nu hunnit så långt i vårt bibelstudium, kanske vi har svårt att hitta så mycket mer tröst i denna händelse. För även om änkan fick

sin kruka med mjöl och sin oljekanna påfyllda genom Guds under, så innebär ju det för den skull inte att vi kommer att till exempel kunna fortsätta att köra mil efter mil med våra bilar utan att bensinen tar slut, eller att våra hus kommer att fortsätta vara varma även om vi stänger av bergvärmepumpen för att spara el. Nej, men trösten ligger i att vi inte behöver vara oroliga eller bekymra oss. För det hjälper inte! Men vi kan minnas Jesu ord: *Bekymra er inte för ert liv, vad ni ska äta eller dricka, eller för er kropp, vad ni ska klä er med. Är inte livet mer än maten och kroppen mer än kläderna? Se på himlens fåglar. De sår inte, de skördar inte och samlar inte i lador, och ändå föder er himmelske Far dem. Är inte ni värda mycket mer än de? Vem av er kan med sitt bekymmer lägga en enda aln till sin livslängd?* (Matt 6:25–27).

När änkan följde Guds uppmaning att ge profeten Elia mat, då lade hon sitt hopp och sin tillit i Guds hand. Hon blev rikligt välsignad. Senare skulle hennes son efter att ha blivit sjuk och dött till och med få livet tillbaka genom ett under utfört genom profeten.

Genom att lägga våra liv i Guds hand vinner vi inte alltid timliga gåvor, men vi vinner evigt liv. Genom att våga göra uppoffringar i pengar, tid och förmåga oavsett vilka tider vi lever i eller om vi är rika eller fattiga, har vi en chans att demonstrera vår tillit till Gud. Han har ju redan gett oss det vi allra mest behöver: syndernas förlåtelse i Jesus Kristus, frid med Gud och evigt liv. När vi först söker detta lovar Jesus oss allt annat som vi också behöver: *Sök först Guds rike och hans rättfärdighet, så ska ni få allt det andra också* (Matt 6:33).

Aktier går upp och ner på börsen, hus kan brinna upp (eller ner) och många är det som fått stora rikedomar förlorade i ett enda slag. Men det är ändå saker som inte har något värde i evigheten. Hur mycket värre vore det inte om vi hade rikedom och överflöd men inte trösten i Guds ord? Men med tron på Jesus kan vi till och med förlora våra liv och det blir ändå en stor vinst för oss.

Så vad är då det nödvändigaste i våra liv? Svaret vet vi nu: Guds andliga gåvor! Det är ingen börda att gå med Jesus genom livet som många tror. Tvärtom. Låt oss avsluta vårt studium genom att påminna oss om Jesu ord: *Kom till mig, alla ni som arbetar och är tyngda av bördor, så ska jag ge er vila. Ta på er mitt ok och lär av mig, för jag är mild och ödmjuk i hjärtat. Då ska ni finna ro för era själar, för mitt ok är mildt och min börda är lätt* (Matt 11:28–30).

De två sönerna (Luk 15:11–32)

Av Lars Borgström¹

Jesu liknelse om den förlorade sonen är den mest kända av alla liknelser i Bibeln. Det är väl få människor i vårt land, åtminstone i de vuxna generationerna, som inte känner till denna berättelse, men det är inte alltid man förstått den på ett riktigt sätt. Liknelsen är tvåtoppig, vilket innebär att den är uppdelad i två delar och har två poänger. En mans två söner spelar huvudrollen i varsin del. Vi ska i föredragets två första delar studera de två sönerna, först den yngre och sedan den äldre. I den tredje och avslutande delen ska vi betrakta liknelsens slut.

Den yngre sonens irrfärd och återkomst

Jesus börjar liknelsen på detta sätt: ”En man hade två söner. Den yngre av dem sade till sin far: Far, ge mig den del av förmögenheten som ska bli min” (v 11–12). Enligt Mose lag skulle den äldste sonen, som ansvarade för släktens framtid, ha en dubbel arvslott (5 Mos. 21:17). Alltså återstod för den yngre en tredjedel. Den yngre sonens begäran var oerhört djärv, för att inte säga fräck eller rent av oförsämd. Ett arv utskiftades nämligen vanligtvis då fadern dog, men här framträder den yngre sonen och vill ha ut sin del av arvet i förväg. I stället för att stanna kvar på gården och arbeta för sin familjs välgång bryter han all gemenskap och önskar få ut vad han kan av materiellt värde för att sedan lämna gården och bege sig långt bort, t o m till ett främmande land. Detta är i själva verket att önska sin far – döden, ja att i sitt inre dödförklara den som varit ens dagars upphov, den som uppfostrat och försörjt en.

Vilken smärta måste inte genomströmma en fars själ som får en sådan begäran framställd för sig! Men lika lite som Gud i Edens lustgård förhindrade sina barn Adam och Eva att överge honom då ormen lockade till avfall, lika lite lägger fadern i vår liknelse hinder i vägen för sonens emancipation, frigörelsen från hemmet med dess speciella regler

¹ Föredrag hållet på Gärdebygården i Rättvik den 24/9 2022.

och sätt att vara och leva. Han bifaller begäran eftersom sonen måste få välja själv – med tvång vill fadern inte hålla honom kvar.

Sonen beger sig av till ett främmande land, långt bort. Inom parentes sagt var detta något som inte låg i linje med Israels religion, för en viktig del av den var att man skulle ”bo i landet” – det land som utlovats redan åt Abraham (1 Mos 12:7). Där, i det främmande landet, förslösade han sitt arv i ett utsvävande liv ända tills det gick så långt att han var alldeles utfattig, bankrutt. Till detta kom att en svår hungersnöd drabbade landet han befann sig i, och nöden blev akut. Han sökte då upp en av invånarna där, en lantbrukare med djur, och tog anställning som dräng. Hur litet betalt han fick för denna tjänst förstår vi då vi läser att han gärna skulle ”ha velat äta sig mätt på de fröskidor som svinen åt, men ingen gav honom något” (v 16). Här skildras den yngre sonens förnedring i tydligast tänkbara ordalag. Svinet var enligt Mose lag ett orent djur (3 Mos 11:7) och en rabbinisk utsaga lyder: ”Förbannad må den man vara som idkar svinavel.” Att vakta svin var den mest förödmjukande situation en jude kunde hamna i. Och inte nog med det. Han hade gärna, om han bara tillåtits det av sin husbonde, böjt sig till marken intill svinen och ätit av fröskidorna som de glufsade i sig. Men t o m det förvägrades honom.

Den yngre sonen är förstas bilden av en förlorad människa, en människa som övergivit Gud och i stället vill klara sig på egen hand. Det finns många sådana människor i ett land som vårt moderna Sverige. Många har döpts som små barn och därmed upptagits i Guds familj. Sedan har de i större eller mindre mått, tyvärr allt oftare *mindre* i takt med sekulariseringen, fått undervisning om Jesus och Guds rike under sin uppväxt – men sedan har de sagt farväl till alltsammans. De har velat leva livets goda och glada dagar på världens vis. Men ute i världen kan de inte få verklig föda för sin själ, för där finns inte den ”mat som består och ger evigt liv”, den själens föda som bara Jesus kan ge (Joh 6:27). Där finns bara andlig svinmat: skvaller om kändisar, pornografi etc som inte kan ge någon som helst näring för själen utan bara bryter ned oss ännu mer. Lika desperat som den yngre sonen försökte mätta sig med svinmat, försöker världens barn finna lycka och tillfredsställelse i det som världen och dess furste djävulen tillhandahåller.

Så en dag kom den yngre sonen ”till besinning” läser vi. Han sade till sig själv: ”Hur många arbetare hos min far har inte mat i överflöd, och här svälter jag ihjäl! Jag vill stå upp och gå hem till min far och säga

till honom: Far, jag har syndat mot himlen och inför dig. Jag är inte längre värd att kallas din son. Låt mig få bli som en av dina arbetare” (v 17–19). Och så bröt han upp från det främmande landet och vände tillbaka hem.

I inledningen av det här föredraget hävdades att denna liknelse ofta missförstås. Ett missförstånd är att sonen, då han kom till besinning i det främmande landet, skulle blivit omvänd – att återvändandet till fadershuset skulle vara den yttre bilden av en inre omvändelse i andlig mening. En sådan uppfattning är oriktig. De fariseer som lyssnade till Jesu berättelse om den förlorade sonen – i inledningen av Luk 15 (v 2–3) läser vi nämligen att det var för dem Jesus berättade de tre liknelserna om det förlorade fåret (Luk 15:4–7), det förlorade myntet (Luk 15:8–10) och den förlorade sonen (Luk 15:11–32) – fariseerna som alltså åhörde liknelsen kunde så här långt fortfarande nicka instämmande. Hela händelseförloppet hade intill denna punkt fortlöpt enligt det mönster som de satt upp för en människas ånger och återupptagande i den religiösa gemenskapen efter ett fall i svår moralisk synd eller religiöst avfall. Syndaren skulle erkänna sin synd och sedan arbeta ihop en erfordrad gottgörelse. När detta var avklarat ansågs den felande återigen vara en fullvärdig medlem i Israels religiösa gemenskap.

Denna fariseiska uppfattning ger också den yngre sonen uttryck för då han resonerar för sig själv vad han ska säga till sin far vid hemkomsten: ”Jag är inte längre värd att kallas din son. Låt mig få bli som en av dina *arbetare*” (v 19). Han tänkte alltså att han visserligen hade ställt till med stor skada då han lämnade hemmet och förslösade arvet, men att det hela inte var värre än att han på *avbetalningens* väg skulle kunna arbeta ihop en gottgörelse för sin skuld. I en annan liknelse liknar Jesus vår skuld inför Gud vid en penningskuld på 10 000 talenter (Matt 18:24), vilket är en ofattbart stor summa, 60 miljoner denarer eller lika många dagslöner. Det motsvarade mer än 200 ton silver och var mångdubbelt större än kung Herodes rikedomar. Denna summa är vald av Jesus för att i liknelsens form få oss att förstå att ingen av oss kan betala tillbaka det vi är skyldiga.

Det överraskande i Jesu liknelse blir att när sonen närmar sig hemmet – fortfarande inställd på att arbeta av sin skuld och på så sätt ”göra rätt för sig” – så omfamnas han av fadern, får genast allt förlåtet, ikläds ”den bästa dräkten”, får en ring på fingret och skor på fötterna. Om fariseerna följt med och känt igen ångerns och återupptagandets process

ända fram till nu, var detta den punkt som gick helt på tvärs mot deras uppfattning. Denna fria förlåtelse, som utan krav på botgöring och mödosamt kompensande för tidigare synder tog upp de djupast sjunkna i Guds rike, visade Jesus gång på gång prov på då han satt till bords och åt med syndare – och retade därmed fariseerna till vansinne.

Det är först nu, då den fria förlåtelsen skänkts och mottagits, som den yngre sonen blivit omvänd, född på nytt till gemenskap med fadern i ett förhållande som inte vilar på gärningsrättfärdighet utan på fri nåd och förlåtelse. Nu kunde fadern säga om honom: ”Min son var död men har fått liv igen, han var förlorad men är återfunnen” (v 24). Den bästa dräkten som han ikläddes symboliserar förstås Kristi rättfärdighet som alla Guds barn är iklädda (Gal 3:26–27). Ringen som trädde på hans finger var förmodligen en signetring, med vilken sonen kunde trycka sin familjs sigill och göra affärer i familjens namn. Detta visar symboliskt att Guds barn är bemyndigade medarbetare i Guds rike, att de förvaltar nyckelmakten (Matt 18:18) och genom sina böner styr världen (Upp 8:4). Och skorna som sattes på hans fötter visar att han nu var en fri man, en fullvärdig son med arvsrätt, en som inte tillhörde slavarerna som vid denna tid gick barfota.

Ett annat missförstånd av denna text är att den förkunnar ett evangelium utan offer. Muslimer och liberala kristna hyser en gemensam uppskattning av denna liknelse, eftersom de menar att den visar att Gud förlåter utan att utkräva offer. P P Waldenström, mannen som på 1870-talet splittrade den evangeliska rörelsen i vårt land efter Rosenius död, resonerade att om mänskliga fäder kan förlåta sina barn utan att kräva offer, tillfyllestgörelse, så kan Gud, som är den fullkomliga kärleken, göra det desto mer. Islam är en religion som skyr korset och menar att den allsmäktige Guden kan vara barmhärtig mot vem han vill utan att utkräva något offer. De t o m förnekar att Jesus, som de menar var en stor profet, dog på korset.

Vad ska man som kristen svara muslimerna och liberalteologerna? Att som somliga hänvisa till den slaktade kalven som sattes fram till festen som firades med anledning av att sonen återvänt hem (v 23) och däri försöka se en hänsyftning till Jesu offerdöd, är nog inte riktigt. Det verkar långsökta. Närmare liknelsens budskap kommer man om man betänker att fadern i Jesu liknelse inte är Gud Fader utan Guds Son, alltså Jesus själv, han som berättar liknelsen. Jesus berättar liknelsen för att förklara sitt eget handlande mot de utstötta och förlorade. I första

versen av Luk 15 läser vi: ”Alla publikaner och syndare höll sig nära intill Jesus för att höra honom.” När detta upprörde fariseerna och de skriftlärdade (v 2) tog Jesus till orda och gav den ena liknelsen efter den andra, kulminerande i den tredje liknelsen, den om den förlorade sonen. Jesus framställer sig själv som fadern i liknelsen, och till Jesus fick alla syndare komma.

Finns det då inte något spår av lidande, utblottelse och självutgivande kärlek hos fadern i denna liknelse, något som alltså visar hän mot Jesu offerlidande? Visst gör det det! Först har vi ju den saknadens smärta som fadern bär i sitt hjärta hela tiden då den yngre sonen är borta i syndens främmande land. Men sedan har vi också faderns agerande strax före omfamningen och kyssen. Vi har inte, utifrån vår moderna västerländska kultur, så lätt att förstå vad som var förnedrande då fadern rusade sin förlorade son till mötes. Endast om man betänker hur den tidens patriarker, familjeöverhuvuden, betedde sig, kan vi ana hur uppseendeväckande och under all värdighet det var att fadern rusade ut till sin son. En äldre herre i Orienten gick stolt omkring och lät ingenting rubba honom till att hastigt springa i väg som ett tjänstehjon i brådska. När fadern släpper alla skrupler och sänker sig så lågt i socialt anseende är detta en bild av Jesus, som ”var till i Guds gestalt men räknade inte jämlikheten med Gud som segerbyte, utan [---] ödmjukade [...] sig och blev lydig ända till döden – döden på korset” (Fil 2:6–8).

Som framhölls i föredragets inledning är denna liknelse tvåtoppig. Vi har nu rätt så utförligt hört om den yngre sonen, men nu ska vi vända oss till den äldre sonen.

Den äldre sonens egenrättfärdighet

Vi är vana vid att kalla texten vi har framför oss för ”liknelsen om den förlorade sonen”, men bättre hade varit att kalla den ”liknelsen om de två förlorade sönerna”. Den hemmavarande sonen var också förlorad, och det på ett ännu värre sätt än den yngre sonen. Han trodde att han var rättfärdig men var det inte. Ingen är så blind som den som är blind men tror sig kunna se. Den äldre sonen trodde att han gjorde gott och var en god son i huset, men i själva verket var hans hjärta långt från faderns. Två saker visar detta.

För det första säger han surmulet utanför huset när han möter fadern som kommit ut för att övertala honom om att komma in: ”Här har jag slavat för dig alla dessa år och aldrig gått emot ditt ord, och mig har du

aldrig gett ens en killing så att jag kunde fira med mina vänner” (v 29). Här röjer han sitt sinne. Han uppfattade alltså arbetet på gården som en *slavtjänst*. Sådant är inte livet i Guds rike, som faderns hem i denna liknelse naturligtvis ska vara en bild av. ”Guds rike är [---] rättfärdighet och frid och *glädje* i den helige Ande” (Rom 14:17), men detta var främmande för den äldre sonen. Vi kan också notera att den äldre sonen hade egna vänner, som var andra vänner än faderns. När han ville festa på en killing ville han göra det med sina egna vänner. När han var glad var det tydligen inte tillsammans med fadern.

För det andra delar han inte faderns hjärtelag utan har en helt annan inställning. Detta visar sig då den yngre sonen kommer hem. Vilken glädje väckte inte detta hos fadern, som utropar: ”Min son var död men har fått liv igen, han var förlorad men är återfunnen” (v 24). Men den äldre sonen är bara arg och bitter över sin brors återvändande – lika ond och föraktfull som fariseerna var över att Jesus satt till bords med syndare. Hans förakt för sin yngre bror visar sig också i att han inte ens förmår kalla honom sin bror, utan talar om honom inför fadern som ”din son” (v 30). Vi kan också lägga märke till att fastän han rimligtvis inte kunde veta vad hans bror haft för sig i det främmande landet, så beskyller han honom för att ha slösat bort pengarna på horor. (Kanske vi här kan se ett uttryck för den äldre broderns egna tankar om vad man kan lägga pengarna på när man vill ha roligt, när man är långt borta från släkt och vänner, där ingen ser vad man gör.)

Vi måste nu lägga märke till en ytterst viktig sak. I vår utläggning om den yngre sonen sade vi att fadern förödmjukade sig, då han sprang ut ur sitt hus och kastade sig om halsen och kysste sin återvändande son. Här, då vi läser om den äldre sonen, möter vi något ännu mer anmärkningsvärt. Den äldre sonens beteende är fullständigt oacceptabelt. Att bojkotta sin faders fest på detta sätt är en skandal utan dess like. I Orienten, med dess krav på att visa familjefadern heder, är detta beteende en skymf av allra värsta slag. Hur reagerar fadern? De som lyssnade på Jesu liknelse förväntade sig en kraftfull reaktion, kanske att fadern skulle göra honom arvlös, driva ut honom och hotfullt säga åt honom att aldrig mer visa sig. Det var vad situationen krävde för att fadern skulle behålla sitt anseende inför gästerna. Men vad gör han? Han ödmjukar sig, går ut ur sitt hus och vädjar med kärlekens makt sin äldste son att komma in till festen och gemenskapen. Utan tanke på hur lågt han sänker sig i gästernas och bybornas ögon sträcker han sig

bönfallande efter sin förlorade son. I sanning är detta återigen en bild av Jesus, som ”ödmjukade [...] sig och blev lydig ända till döden – döden på korset” (Fil 2:8). Fadern älskade också sin äldste son, lika mycket som sin yngre. Han ville ge också honom fullständig delaktighet i hemmets förmåner och välsignelser. ”Allt mitt är ditt” (v 31), sade han vädjande till sin äldste son.

Jesus ville inte bara ha gemenskap med publikaner och prostituerade. Guds rike var till även för fariseerna. I denna del av liknelsen vänder sig Jesus särskilt till dem, ber dem besinna hur de fram till denna stund levt i konflikt med den kärlek som råder i Guds rike, hur de inte alls delade Guds sinnelag. De levde inte i Guds rike, trots att de aktades högt som särskilt rättfärdiga av alla i Israel. Deras fromhet var bara ett sken som bedrog utomstående, en illusion som även bedragit dem själva. Trots att de var hemmastadda i synagogan och kände till reglerna och budorden, var de långt från Guds rike – lika långt bort som den äldre sonen, som bara i yttre motto vistades hemma på gården.

LiknelSENS slut

Avslutningsvis ska vi säga något om liknelSENS slut. Det överraskande är att berättelsen saknar slut, eller rättare sagt har Jesus lämnat slutet helt öppet!

Fariseerna som stått och lyssnat på berättelsen fick undan för undan alltmer klart för sig att Jesus liknade dem vid den äldre sonen. De var lika missunnsamma över Guds kärlek till publikaner och syndare som den äldre sonen intill denna punkt i berättelsen varit gentemot sin yngre bror. Jesus avslutar inte liknelsen, han berättar inte hur den äldre brodern agerade, om han ändrade sinnelag – dvs omvände sig – och gick in till festen tillsammans med sin far och sin bror eller om han inte gjorde det. I stället bollar Jesus över berättelsen i fariseernas händer så att de själva, iklädda den äldre sonens roll, får avsluta berättelsen. Om slutet ska bli lyckligt med en glad återförening beror på åhörarnas ställningsstagande.

Och nu, allra sist, bollar berättelsen över till dig som hör detta föredrag. Du är kallad och välkommen till Guds rike, dit syndare får komma sådana de är utan några som helst kvalifikationer. Var inte som den äldre sonen i berättelsen, så långt vi fick följa den, eller som fariseerna som klandrade Jesu bemötande och välkomnande av syndarna. Om du vill vara i Guds rike pga egen präktighet, om du tror dig ha förtjänat

belöning hos Gud pga dina goda gärningar och ditt fromma sinnelag, om du tror att du varit bättre än hedningar och ateister – då lever du i själva verket utanför Guds rike, även om du står med i en församlingsmatrikel och t o m är kyrkogångare. Men om du vill vara med på samma villkor som den djupast sjunkne syndaren vi kan föreställa oss, komma på samma biljett som den botfärdige rövaren och andra brottslingar, gå in i Guds rike tillsammans med skökor och publikaner – då skriver du för din del ett lyckligt slut på liknelsen, då fullbordas det hela på det allra mest lyckliga sätt och den himmelska festen blir en verklighet för dig. Amen, det är visst och sant!

Ny bok av Lars Borgström (utkommer i november):

Förstår du vad du läser?

Sjuttio av Bibelns mest missförstådda verser

Uppenbara missförstånd kan ge upphov till allvarliga avvikelser från biblisk kristendom. Kyrkohistorien uppvisar många exempel på det. Därför gör Lars Borgström en angelägen insats när han i denna skrift lyfter fram missförstådda bibelord och tydligt visar vad feltolkningen består i. Oftast visar sig orsaken vara att man isolerat ett bibelställe och därmed inte gett akt på hela textsammanhanget vid tolkningen. Dessutom har man ofta glömt den goda bibeltolkningsprincipen att låta skrift tolka skrift, d.v.s. låta tydliga bibelställen om samma ämne kasta ljus över dem som vid första anblicken kanske ter sig dunkla.

Borgströms bok är på ett föredömligt sätt mycket pedagogisk och lättförståelig. Först citerar han det bibelställe som blivit missförstått, sedan den lära som blivit följden av detta och därefter på ett mycket klargörande sätt vad som är en rätt tolkning mot bakgrund av hela textsammanhanget. Jag tror många efter läsningen av Borgströms framställning kommer att konstatera: *Vad klart det blev, det som jag ibland har undrat över!* Eftersom den är så saklig och respektfull mitt i sin skärpa är det min förhoppning att många som påverkats av missförstånd tar till sig vad som verkligen är Bibelns budskap. (Seth Erlandsson)

Några smakprov finns längre fram, från s 179. Pris: 119 kr.

TRON PÅ GUD – förlegad vidskepelse?

Är tron på Gud en meningslös förtröstan, ett önsketänkande, en inbillad makt att hoppas på i svåra lägen eller vad? Finns det en Gud att lita på eller är all gudstro egentligen förlegad vidskepelse så som ateisten tror? Vad har Bibeln att säga i detta ämne? Låt oss ta vår utgångspunkt i Andra Kungabokens artonde kapitel.

”I kung Hiskias fjortonde regeringsår (ca 701 f Kr) drog Assyriens kung Sanherib upp och angrep alla befästa städer i Juda och intog dem” (2 Kung 18:13). Hur skulle det nu gå för Jerusalem? Skulle det också intas av assyrierna liksom så många andra städer? Sanherib sände sina tre främsta ämbetsmän ”med en stor här mot kung Hiskia i Jerusalem” och ”de begärde att få tala med kungen” (v 17f). Tre av Hiskias främsta ämbetsmän gick ut till dem utanför murarna och fick motta följande budskap: ”Säg till Hiskia: Så säger *den store kungen, Assyriens kung*: Vad är det som gör dig så full av förtröstan? . . . *Vem förtröstar du på eftersom du har satt dig upp mot mig?*” (v 19f).

Hiskias förtröstan

Ja, vem förtröstade Judarikets kung Hiskia på? Var det på hjälp från Egypten? ”Eller säger ni till mig: *Vi förtröstar på HERREN vår Gud?*” (v 21f). Det är en meningslös förtröstan, menade företrädarna för den mäktige världserövraren Sanherib som hittills slagit ner allt motstånd. Hiskia och hans ämbetsmän borde förstå att varken Egypten eller HERREN kan förhindra att Jerusalem intas. Egypten är som en bruten rörstav. Det går inte att stödja sig på den. Och HERREN kan lika lite rädda er som andra rikens gudar, lyder Sanheribs budskap. ”Lyssna inte på Hiskia, för han vill förleda er när han säger: HERREN ska rädda oss. *Har någon av de andra folkens gudar någonsin räddat sitt land ur den assyriske kungens hand?*” (v 32f). Som bevis anför Sanherib Hamats, Arpads, Sefarvajims, Henas, Ivas och Samarias gudar. De kunde inte förhindra att assyriska kungar intog dessa länder. ”Skulle då HERREN kunna rädda Jerusalem ur min hand?” (v 35).

Förtröstan på människogjorda gudar

Det är sant att sådana gudar som man förtröstade på i de länder som assyriska kungar erövrat inte kunde rädda dem. De var människoverk som varken kunde hjälpa sig själva eller andra. Att förtrösta på sådana ”gudar” är dårskap. ”Alla som tillverkar avgudar är tomhet, deras kära gudar kan inte hjälpa”, skriver Jesaja (44:9). ”Dessa människor vet ingenting och förstår ingenting” (44:18). När kung Hiskias tjänare kom till Jesaja, sa han till dem: ”Så ska ni säga till er herre: Så säger HERREN: Var inte rädd för de ord som du hört och som den assyriske kungens tjänare har hädat mig med” (2 Kung 19:6).

Det är verkligen en fundamental skillnad mellan den ende levande Guden, HERREN, och människotillverkade avgudar: ”Hednafolkens avgudar är silver och guld, verk av människohand. *De har mun men kan inte tala, ögon men kan inte se, öron men kan inte höra. Ingen ande finns i deras mun*” (Ps 135:15–17). Jeremia skriver om avgudarna: ”Som fågelskrämmor på ett gurkfält står de där och kan inte tala. Man måste bära dem, för de kan inte gå” (Jer 10:5). HERREN däremot är ”den sanne Guden, han är den levande Guden, den evige Kungen. . . Han har skapat jorden med sin kraft, han har grundat världen med sin vishet och spänt ut himlen med sitt förstånd” (Jer 10:10, 12). ”Hiskia bad till HERREN och sa: HERRE, Israels Gud, du som tronar på keruberna, endast du är Gud över alla riken på jorden. Du har gjort himlen och jorden. HERRE, vänd hit ditt öra och hör. HERRE, öppna dina ögon och se. Hör Sanheribs ord som han talat för att håna den levande Guden. Det är sant, HERRE, att Assyriens kungar har ödelagt hednafolken och deras länder. Och de har kastat deras gudar i elden, för de var inga gudar utan verk av människohänder, trä och sten. Därför kunde de förgöra dem. Men nu, HERRE vår Gud, rädda oss ur hans hand, så att alla riken på jorden förstår att du är HERREN Gud, bara du” (2 Kung 19:15–19).

Den ende sanne Gudens väldiga makt

Bibeln och hela skapelsen, från den minsta molekyl till det svindlade stora universum, vittnar om en Skapare som är ofattbart mäktig. Också hans ingripanden i vår historia som har skett *inför många vittnen* vittnar om hans stora makt och kan inte bortförklaras. Det gäller också Guds människoblivande genom sin Son, Jesus Kristus, hans många underverk inför många vittnen som likaså inte kunde förklaras bort, inte heller

hans försoningsdöd och segerrika uppståndelse från de döda. Guds förmåga att styra historien och förutsäga vad som ska ske vittnar också om den ende sanne Gudens storhet och makt.

Mot bakgrund av det orimliga att likställa HERREN med människogjorda avgudar ska jag i denna artikel lyfta fram bibliska vittnesbörd om den ende levande och sanne Guden. Jag begränsar mig till tre områden: 1) *Guds makt över historien*, över mäktiga furstar, ja, även över väder och vind, 2) *Guds förutsägelser*, som bevisligen presenterats långt före händelserna i fråga och som senare verkligen går i uppfyllelse. Slutligen, att 3) *Gud är av evighet, undrens Gud, Skaparen av himmel och jord*.

1. Guds makt över historien

Det första exemplet jag vill nämna anknäver till den text vi utgått ifrån. Gud använde sig av Assyriens kung som sitt vredesverktyg mot det avfälliga Israel och Juda. ”Jag sände honom [Assyriens kung] mot ett gudlöst folk, mot ett folk som jag är vred på. Jag befallde honom att plundra och ta byte” (Jes 10:6). Sanherib medger att han fått sitt uppdrag från Israels Gud: ”HERREN själv sa till mig: ’Dra upp mot det landet och ödelägg det!’” (2 Kung 18:25, Jes 36:10). Men han ville genomföra uppdraget efter sitt eget hjärtas onda vilja och inte enligt Guds vilja. ”Hans hjärta ville förgöra och utrota många folk” (Jes 10:7). Han ville själv vara ”Gud” och ”Babels kung” precis som flera assyriska kungar före honom.¹ Därmed drog han Guds dom över sig. ”När HERREN har fullbordat sitt verk på Sions berg och i Jerusalem, ska jag ställa Assurs kung till svars för frukten av hans hjärtas övermod och hans stolta ögons högmod” (Jes 10:12). ”Ska yxan höja sig över honom som hugger med den, eller sågen förhäva sig över honom som använder den? Som om käppen kunde svinga honom som lyfter den, eller staven lyfta honom som inte är av trä!” (Jes 10:15). Fastän det mänskligt sett var mycket enkelt för den väldiga assyriska armén att år 701 f Kr inta Jerusalem, så grep HERREN in och förhindrade det genom ett under som inte kan bortförklaras (mera därom nedan).

Ytterligare ett exempel på Guds makt att styra historien är hur han använder sig av Persiens kung. Gud hade förutsagt genom Jeremia: ”När sjuttio år har gått för Babel ska jag ta mig an er och uppfylla mitt löfte

¹ Assyriens kungar alltifrån den mäktige Tiglat-Pileser III (745–727) var noga med att de var ”Babels kung”, inte bara Assyriens kung.

att föra er tillbaka till denna plats” (Jer 29:10). Esra skriver om uppfyllelsen av detta löfte: ”Detta hände i den persiske kungen Koresh första regeringsår [539–538 f Kr]. För att HERRENS ord genom Jeremia skulle uppfyllas *påverkade HERREN den persiske kungen Koresh sinne*, så att han över hela sitt rike lät kungöra, både muntligt och skriftligt . . . : Den bland er som tillhör hans folk ska bege sig upp till Jerusalem i Juda för att bygga upp HERRENS, Israels Guds hus” (Esra 1:1–3). Redan 701 f Kr hade Gud sagt genom Jesajas mun: ”Jag är den som säger om Koresh: ’Han är min herde, han ska fullborda allt jag vill’” (Jes 44:28). Gud kunde alltså påverka en hedniskt kungs sinne så att han tjänade Guds sak. ”För min tjänare Jakobs skull, för Israels skull, min utvalde, kallar jag dig vid namn. Jag ger dig ett ärenamn [”min herde”], *fastän du inte känner mig*” (Jes 45:4).

Guds makt att styra historien visade sig också långt tidigare, t ex när Israels barn hade bott i trälomslandet Egypten i 430 år (ca 1446 f Kr). HERREN uppenbarade sig för Mose och sa till honom: ”Jag har sett hur mitt folk förtrycks i Egypten. . . *Jag ska sända dig till farao*, och du ska föra mitt folk, Israels barn, ut ur Egypten. . . Jag vet att Egyptens kung inte kommer att låta er gå om inte en stark hand tvingar honom. Därför ska jag räcka ut min hand och *slå Egypten med alla slags under som jag ska göra där*. Sedan kommer han att släppa er” (2 Mos 3:7,10,19–20). De under som Gud gjorde i Egypten vittnar tydligt om Guds makt att råda över sin skapelse och de naturlagar han skapat. Ps 105:28ff nämner bl a: ”Han sände mörker, han förvandlade deras vatten till blod, han lät deras land vimla av grodor, han befallde och det kom flugsvärmar och mygg över hela deras rike, han gjorde regnet till hagel, han befallde och det kom gräshoppor och gräslarver i oräknelig mängd.” ”Så mycket gräshoppor hade aldrig förekommit och ska aldrig mer förekomma. De täckte hela marken och landet blev mörkt”, skriver Mose (2 Mos 10:14f). När Gud befriade landet från gräshoppsplågan brukade han sin makt över väder och vind: ”HERREN vände vinden och lät en mycket stark västanvind blåsa. Den tog tag i gräshopporna och kastade dem i Yam suf [= Röda havets Aqabavik²], så att inte en enda gräshoppa blev kvar inom hela Egyptens område” (2 Mos 10:19).

Efter den sjunde plågan, sa HERREN till Mose: ”Jag har förhärdat

2 Angående *Yam suf*, se artikeln ”Från trälom till det utlovade landet”, *Biblicum* nr 3/2020, s 99ff, om *Yam suf* särskilt s 102ff.

hans [faraos] och hans tjänares hjärtan för att göra dessa tecken mitt ibland dem, så att du ska kunna *berätta för dina barn och barnbarn vilka stora gärningar jag har utfört* bland egyptierna och vilka tecken [under] jag har gjort bland dem” (2 Mos 10:1f). Efter den nionde plågan sa HERREN till Mose: ”En plåga till ska jag sända över farao och Egypten, och sedan ska han släppa er. Han ska till och med driva ut er härifrån när han släpper er” (2 Mos 11:1). Efter den tionde plågan, då *det felfria lammets blod* räddade Israels barn från den straffdom som drabbade Egypten [en förebild för frälsningen genom Guds Lamm, Jesus Kristus], ”just på den dag då de 430 åren hade gått drog alla HERRENS härskaror ut ur Egyptens land” (2 Mos 12:41).

På Josefs tid i Egypten

Också innan Jakob och hans familj flyttade till Egypten (ca 1876 f Kr) visade Gud sin makt att styra både historien och klimatet. Han kunde uppenbara i förväg vad som skulle ske. För farao uppenbarade han i drömmar som endast Josef kunde uttyda: ”Sju år ska komma med stort överflöd över hela Egyptens land. Men efter dem ska det komma sju hungerår så att man glömmer allt det överflöd som var i Egypten, och svälten ska ödelägga landet” (1 Mos 41:29–30). Och det blev så. Gud uppenbarade i förväg vad han skulle göra med klimatet och växtligheten så att egyptierna med hjälp av Josef kunde bygga upp stora förråd av livsmedel inför de kommande hungeråren. Det blev svält i alla länder efter de sju överflödsåren, men i Egypten fanns det bröd överallt (1 Mos 41:53–54). Också i Kanaans land där Jakobs familj bodde blev det missväxt. Den enda räddningen för Israels barn och barnbarn blev Josef som hans bröder hade hatat och sålt som slav till Egypten. Gud styrde skeendet i världen så att Jakobs familj kunde finna mat i Egypten.

Syndafloden

Går vi ännu längre tillbaka i tiden kan vi läsa om vad som orsakade syndafloden. Efter syndafallet blev jorden ”mer och mer fördärvad inför Gud och full av våld” (1 Mos 6:11). ”Människornas ondska var stor på jorden och deras hjärtans alla tankar och avsikter var ständigt alltigenom onda” (1 Mos 6:5). *Då bestämde Gud* att efter ytterligare en nådatid på 120 år sända en världsvid syndaflod (på hebr. *hammabúl* = den ödeläggande översvämningen/tsunamin) över hela jorden. ”Jag ska låta floden (*hammabúl*) komma med vatten över jorden för att förgöra alla varelser

under himlen som har livsande. *Allt på jorden ska förgås*” (1 Mos 6:17). Endast de människor och de landdjur som Gud lät rädda i den stora arken som han lät Noa bygga överlevde syndaflo den.

När de 120 åren gått till ända, ”den sjuttonde dagen i andra månaden, bröt alla det stora djupets källor fram och himlens fönster öppnades” (1 Mos 7:11). Det blev en så våldsam översvämning och omstörtning av hela jorden att ”alla levande varelser på jordens yta utplånades, både människor och fyrfotadjur, kräldjur och himlens fåglar. *En så våldsam och omfattande katastrof har aldrig hänt senare och ska aldrig mer hänta.*” Du täckte den [jorden] med djupet som en dräkt, högt över bergen stod vattnen. Vid din tillrättavisning flydde de, för din dundrande röst skyndade de bort. *Berg höjde sig, dalar sänkte sig* på den plats du bestämt för dem. Du satte en gräns som vattnen inte får gå över, aldrig mer ska de täcka jorden” (Ps 104:6–9). För efter syndaflo den lovade HERREN: ”*Jag ska aldrig mer döda allt levande som jag nu gjort*” (1 Mos 8:21).

Den globala syndaflo den var ett Guds ingripande i jodens historia som saknar motstycke. Den är orsaken till de enorma förändringar på jorden som har skett, men som de flesta skolelever får lära sig har orsakats av helt inomvärldsliga faktorer under miljontals år. Fastän spåren av syndaflo den kan iakttas över hela jorden och bara kan förklaras av en unik och världsomfattande katastrof av ytterst våldsam karaktär, förnekas detta av en mängd vetenskapsmän. Varför? Därför att om den våldsamma katastrof som Bibelns syndaflo den innebär verkligen har ägt rum, förutsätter det en övernaturlig orsak bakom, nämligen Bibelns Gud, och det kan inte vår tids ”upplysta människor” acceptera. Att dessutom de många fossilen runt om på jorden bara kan bildas genom en hastig begravning, det bortser man ifrån.

Fram till för cirka 200 år sedan var det få personer som betvivlade syndaflo dens verklighet. Men i och med den s k ”upplysningen” från och med slutet av 1700-talet började nya teorier föras fram, sådana som bara räknar med inomvärldsliga, naturliga krafter. James Hutton (död 1797) var den förste som lanserade teorin att jordens tjocka sedimentära lager orsakats av långsamma, naturliga krafter under miljontals år (i boken *Theory of the Earth* i tre band, 1795). Charles Lyell (död 1875) anslöt sig till Huttons uniformitarianistiska teori, dvs att vi bara bör räkna med de inomvärldsliga, naturliga krafter som vi ser verka i dag. Hans klassiska verk *Principles of Geology*, utgivet i tre band 1830–33, har lagt grunden för vår tids geologi. Den utgår ifrån att inget övernaturligt har

hänt. *Naturliga faktorer under miljontals år måste antas ha orsakat jord-skorpans nuvarande utseende.* Denna teori kallas för vetenskaplig, något som varje sann vetenskapsman bör utgå ifrån. Den som tror på Bibelns uppgifter kallas för vidskeplig!³

För intresserade läsare rekommenderar jag följande länk. Klicka på <https://youtu.be/UM82qxxskZE> i din dator! I denna video får vi del av tydliga fotografier och filmer från många platser världen över som vittnar om vad syndaflo den åstadkommit. Det är fråga om en ofrånkomlig verklighet. En rad vetenskapsmän som noggrant studerat de sedimentära lagren i bl a Grand Canyon och på många andra platser intervjuas. De visar att de många fossilen inte kan förklaras på något annat sätt än att de hastigt begravts genom enorma och helt omvälvande vattenmassor. Sedimenteringen har skett snabbt. Det finns inga spår av en lång tid mellan lagren. Erosion mellan lagren saknas. Döm själva genom att studera denna video!

2. Guds förutsägelser

HERREN visar också att han inte är som de människoskapade avgudarna utan en levande och allvetande Gud genom att förutsäga vad som kommer att ske. Den svåra ödeläggelsen av landet genom assyrierna på Hiskias tid (”Ert land är ödelagt, era städer nerbrända i eld. Era åkrar förtärs i er åsyn av främlingar”, Jes 1:7) hade Gud genom Jesaja flera gånger förutsagt. Men det kunde inte avgudarna och de som trodde på dem. ”*Låt oss tillsammans träda inför rätta*”, säger Jesaja till dem (41:1). ”*För fram er sak*, säger HERREN, *kom med era bevis*, säger Jakobs Kung. Låt dem komma och berätta för oss vad som ska ske. *Var finns era tidigare utsagor? Lägg fram dem, så ska vi studera dem och se hur de har uppfyllts*” (41:21–22).

Jesaja däremot kunde hänvisa till sina tidigare utsagor och bevisa att HERREN hade förutsagt det som nu gått i uppfyllelse. Han sa: ”Vem har i öster uppväckt honom som möts av rättfärdighet? Vem ger folk i hans våld och gör honom till härskare över kungar” (41:2). Denne mäktige man är inte Koresh på 500-talet som blev judarnas *befriare* utan den *angripare* som Jesaja flera gånger förutsagt skulle komma, nämligen

3 Därför blev det nyligen en formidabel hetsjakt mot Julia Kronlid. Hur kunde hon väljas till riksdagens andre vice talman när hon sagt att hon inte trodde på Darwins evolutionsteori och inte skämdes för att vara kristen?

Assyriens kung som vi sett håna Hiskia och som hotade lägga också Jerusalem i ruiner.⁴ Jesaja hade redan långt tidigare med talande bilder förutsagt: ”HERREN ska ta en rakkniv som är hyrd på andra sidan floden – nämligen Assyriens kung – och raka av allt hår både på huvudet och nertill, och även ta bort skägget” (7:20). ”HERREN ska låta flodens väldiga vattenmassor komma över dem, nämligen Assyriens kung med all hans härlighet. Den ska stiga över alla sina bräddar och över alla sina stränder. Den ska tränga in i Juda, svämma över och breda ut sig så att den når ända upp till halsen. Den ska breda ut sina vingar och fylla ditt land i hela dess vidd, Immanuel. Rasa, ni folk! Ni ska ändå krossas. Lyssna, alla länder i fjärran! Rusta er! Ni ska krossas. Rusta er! Ni ska krossas. Gör upp planer, de slår ändå fel” (8:7ff). ”HERREN Sebaot har svurit och sagt: Sannerligen, som jag har tänkt, så ska det ske, det jag beslutat ska blir verklighet. Jag ska krossa Assur i mitt land” (14:24f).

När nu Jesajas motpart inte kunde presentera några förutsägelser som bevisligen gått i fullbord, så som Jesaja kunde, vill Jesaja ge dem en chans till: ”Låt oss höra vad som ska komma, tala om vad som ska hända i framtiden så att vi ser att ni är gudar. Gör något, vad som helst, så att vi alla häpnar när vi ser det!” (41:22b–23). Men bara Gud kan tala om vad som ska hända i framtiden. Och eftersom det nu visat sig att det Gud förutsagt om en våldsam assyrisk erövring verkligen besannats, så borde nu profetens motpart lita på allt som den ende sanne Guden förutsäger, också profetiorerna om befriaren Koresh och om Messias som Koresh är en skuggbild av.

Jesajas motpart visade sin totala oförmåga att komma med sanna förutsägelser: ”Se, ni är mindre än noll, ert verk är ingenting alls. Den som väljer er är avskyvärd” (41:24). När det nu visat sig att Guds förutsägelser går i uppfyllelse borde de överge sina odugliga avgudar och lyssna på den ende sanne Guden. De borde lita på de nya förutsägelser som Gud nu låter Jesaja förkunna: ”Jag har låtit en man uppstå i norr, och han kommer från öster. Han ska åkalla mitt namn” (41:25). Här gäller förutsägelsen en man som till skillnad från erövraren i 41:2 verkligen fullgör det uppdrag han fått från Gud, nämligen Koresh. Jesaja

⁴ Genom att bibelkritiker helt felaktigt hävdade att ”honom” i Jes 41:2 syftar på Koresh på 500-talet, menar de att därmed är det bevisat att det måste vara en profet på 500-talet (en ”Deuterocesaja”) som sagt detta, inte Jesaja på 700-talet. För profetens åhörare var ju samtida med denne härjare och såg hans framfart. Angående den fatala feltolkningen av Jesaja 41, se min bok *Jesajas bokrulle* (2014), s 164ff.

sammanfattar i 42:9: ”Se, det jag förkunnade förut har kommit [förutsägelserna om Assyriens kung]. Nu förkunnar jag nya ting, jag låter er höra om dem innan de visar sig.” ”Jag är den som säger om Koresh: ’Han är min herde, han ska fullborda allt jag vill’ (44:28). ”Jag kallar på örnen från öster, från fjärran land en man som verkställer mitt beslut. Vad jag talat låter jag ske, vad jag beslutat utför jag” (46:11).

Hiskias tro

Låt oss nu gå tillbaka till den text som är utgångspunkten för denna artikel, hur Sanherib jämställer HERREN med hedningars avgudar och hotar att inta Jerusalem. Är Hiskias tro en meningslös förtröstan? När Hiskia hörde vad Sanherib hade sagt, rev han sönder sina kläder och svepte sig i säcktyg. När Hiskias ämbetsmän berättade för Jesaja hur Hiskia reagerat, sände Jesaja följande budskap till Hiskia från HERREN: ”Jag ska låta en ande verka i honom så att han vänder tillbaka till sitt land när han får höra ett rykte. Och jag ska låta honom falla för svärd i sitt eget land” (2 Kung 19:6–7).

Men Sanherib sände på nytt ett budskap till Hiskia via ett brev: ”Låt inte din Gud som du förtröstar på bedra dig så att du tänker: Jerusalem ska inte falla i den assyriska kungens hand. Du har ju hört vad Assyriens kungar har gjort med alla länder och förintat dem fullständigt. Och du skulle bli räddad!” (v 10–11). Hiskias reaktion på Sanheribs brev blev: Han bredde ut brevet inför HERRENS ansikte och bad: ”HERRE, Israels Gud, du som tronar på keruberna, endast du är Gud över alla riken på jorden. Du har gjort himlen och jorden. . . HERRE vår Gud, rädda oss ur hans hand, så att alla riken på jorden förstår att du är HERREN Gud, bara du” (v 15–19). På denna trosvisa bön svarade HERREN med följande ord om Sanherib: ”Därför att du rasar mot mig och ditt högmod har nått mina öron, ska jag sätta min krok i din näsa och mitt betsel i din mun och föra dig tillbaka samma väg som du kom. . . För från Jerusalem ska en rest gå ut, de räddade från Sions berg. HERRENS egen lidelse ska göra det. Därför säger HERREN så om Assyriens kung: *Han ska inte komma in i denna stad eller skjuta någon pil ditin*” (v 28, 31–32).

Att Sanherib och hans armé inte skulle inta Jerusalem stred mot allt förnuft. Men det HERREN lovade skulle ske, det skedde, helt mirakulöst: ”Samma natt gick HERRENS Ängel ut och slog 185 000 i assyriernas läger. När man steg upp tidigt nästa morgon, då låg där fullt av döda kroppar” (v 35). Sanherib fick erfara vem som har makten, vem han hå-

nat och hädat. Han hade krävt Jerusalems kapitulation. Nu blev det han som måste kapitulera och vända tillbaka till Nineve med bara spillror av sin här. Utombibliska källor bekräftar att Sanheribs här drabbades av en svår hemsökelse och att Jerusalem aldrig intogs av Sanherib. Den Gud som Hiskia förtröstade på var inte en inbillad makt utan en levande verklighet, himmelens och jordens skapare.

3. Gud är av evighet, undrens Gud, Skaparen av himmel och jord

Det är helt grundläggande för en biblisk förtröstan på Gud att han inte är en människoskapelse utan tvärtom *människans Skapare, ja, hela universums Skapare*. Som sådan är han undrens Gud, för skapelsen med allt som hör till den är ett ofattbart under som förutsätter en allsmäktig Skapare. För ateister är det dårskap och vidskepelse att tro på Gud som hela världens Skapare. Men i själva verket är det tvärtom, det är dårskap att tro att skapelsen har skapat sig själv under miljontals år genom långsamt verkande inomvärldslika orsaker och att leta efter liv som någon gång under utvecklingens gång skulle ha skapats av icke-liv. ”Gud sade och det blev till, han befallde och det stod där” (Ps 33:9). Men ”dåren säger i sitt hjärta: Det finns ingen Gud” (Ps 14:1).

Gång på gång hänvisar bibliska texter till *Guds storhet, vishet och makt som Skaparen av himmel och jord*, i skarp kontrast till människans litenhet, förstånd och förmåga. Till Job sa HERREN: ”Var var du när jag lade jordens grund? . . . Vem bestämde dess mått? . . . Har du under dina dagar befallt dagen att gry? . . . Har du stigit ner till havets källor och vandrat på djupets botten? . . . Var går vägen dit där ljuset delar sig, där östanvinden breder ut sig över jorden? . . . Kan du knyta samman Sjustjärnornas knippe eller lossa Orions band? Kan du föra fram himlens tecken i rätt tid och leda Björnen och dess ungar? . . . Kan du sända ut blixterna? (ur Job kap 38). Job svarade: ”Jag är för liten. Vad kan jag svara dig? Jag sätter handen för munnen” (Job 39:37).

Efter den assyriska hemsökelsen behövde Guds folk tröstas och stärkas i sin förtröstan på Gud. Därför hänvisar Gud genom sin profet Jesaja gång på gång till sin storhet och makt som Skaparen. Här några exempel från *Jesaja 40–45*: ”Vem har mätt vattnen i sin kupade hand och mätt himlens vidd med sina fingrar? Vem har samlat jordens stoft i ett mått, vägt bergen på en våg och höjderna på en vågskål? Vem har utforskat HERRENS Ande? Vem kan ge honom råd och undervisa honom? . . . Se, folken är som en droppe i en spann, som ett dammkorn i en vågskål. . .

Lyft blicken mot höjden och se: Vem har skapat allt detta? Det är han som för fram härskaran däruppe i räknade skaror. Med sin stora makt och sin väldiga kraft nämner han dem alla vid namn – ingen enda utelämnas” (ur Jes 40).

”Se min tjänare [*Messias*] som jag stöder, min utvalde som min själ glädjer sig över. . . Ett brutet strå ska han inte krossa, en tynande veke ska han inte släcka. . . Så säger Gud, HERREN som har skapat himlen och spänt ut den, han som har brett ut jorden med allt som växer där, han som har gett liv åt folket som bor där och ande åt dem som vandrar på den” (ur Jes 42).

”Jag är den förste, och jag är den siste. Utom mig finns ingen Gud. Vem är som jag? Låt honom berätta och lägga fram för mig vad som har hänt sedan jag insatte folket för evigt, och berätta vad som ska komma i framtiden. . . Finns det någon annan Gud än jag? Nej, det finns ingen annan Klippa, jag vet ingen. Alla som tillverkar avgudar är tomhet, deras kära gudar kan inte hjälpa. Deras vittnen ser inget och förstår inget, därför kommer de på skam. Vem vill forma en gud och gjuta en bild som inte kan hjälpa honom? Se, hela deras sällskap ska komma på skam. . . Jag, HERREN, är den som har gjort allt, den som ensam har spänt ut himlen och brett ur jorden. Vem var med mig? Jag är den som tillintetgör lögnprofeternas tecken och gör spåmännen till dårar, som låter de visa komma till korta och gör deras kunskap till dårskap” (ur Jes 44).

”Ve den som tvistar med sin Skapare, en lerskärva bland jordens skärvor! Säger leran till den som formar den: Vad gör du? Säger ditt verk: Han har inga händer? . . . *Det är jag som har gjort jorden och skapat människorna på den*. Det är jag som har spänt ut himlen med mina händer och gett befallning till hela dess här. . . Så säger HERREN, han som har skapat himlen, han som är Gud, som har format jorden och gjort den och berett den, som inte har skapat den till att vara öde utan format den till att vara bebodd: Jag är HERREN, och det finns ingen annan. . . Vänd er till mig och bli frälsta, ni jordens alla ändar, för jag är Gud och det finns ingen annan” (ur Jes 45).

Många bibelböcker betonar Guds storhet som Skapare. Här till sist några exempel från *Psaltaren*: ”När jag ser din himmel, dina fingrars verk, månen och stjärnorna som du har skapat – vad är då en människa att du tänker på henne, en människoson att du tar hand om honom?” (Ps 8:4–5). ”Himlarna vittnar om Guds härlighet, himlavalvet förkunnar hans händers verk” (Ps 19:2). ”Himlen är skapat genom HERRENS

ord, hela dess här genom hans muns ande. . . Han sade och det blev till, han befallde och det stod där” (Ps 33:6, 9). ”Stor är HERREN och högt prisad, värd att vörda mer än alla gudar. Folkens alla gudar är avgudar, men HERREN har gjort himlen” (Ps 96:4–5). ”För länge sedan lade du jordens grund, himlarna är dina händers verk. De ska gå under, men du ska bestå. De ska alla nötas ut som kläder, du ska byta ut dem som en mantel och de försvinner. Men du är densamme, och dina år har inget slut” (Ps 102:26–28). ”Hur mångfaldiga är inte dina verk, HERRE! Med vishet har du gjort dem alla, jorden är full av vad du har skapat. Där är havet, det stora och vida, med ett oräkneligt vimmel av djur, både stora och små” (Ps 104:24–25).

Slutord

I denna artikel har jag begränsat mig till gammaltestamentliga vittnesbörd om Guds storhet och makt. Låt mig som avslutning lyfta fram några verser från Nya testamentet som talar om skapelsen och betonar att Guds Son Jesus Kristus är Ordet genom vilket allt är skapat. ”*Allt blev till genom honom*, och utan honom blev ingenting till av det som är till” (Joh 1:3). ”Han [Fadern] har frälst oss från mörkrets välde och fört oss in i sin älskade Sons rike. I honom är vi friköpta och har förlåtelse för våra synder. Han är den osynlige Gudens avbild, förstfödd före allt skapat, för i honom skapades allt i himlen och på jorden: synligt och osynligt, tronfurstar och herradömen, härskare och makter – *allt är skapat genom honom* och till honom. Han är till före allt, och allt hålls samman genom honom” (Kol 1:13–17). ”Honom [Sonen] har han [Gud] insatt som arvinge till allt, och *genom honom har han också skapat universum*. Sonen är utstrålningen av Guds härlighet och hans väsens avbild, och han bär allt med sitt mäktiga ord” (Heb 1:2–3).

Är det vidskepligt och meningslöst att förtrösta på Gud som Skaparen och den ende Frälsaren? Verkligen inte! Bibelns och skapelsens vittnesbörd om Guds storhet och makt går inte att blunda för. De har makt att skapa tro och förtröstan på den ende sanne och levande Guden, att föra människor från mörker till ljus. En evolutionism som utgår ifrån att skapelsen blivit till utan en gudomlig och mäktig Skapare är däremot vidskepelse. *Lyft blicken mot höjden och se: Vem har skapat allt detta?* (Jes 40:26). *Ända från världens skapelse syns och uppfattas hans [Guds] osynliga egenskaper, hans eviga makt och gudomliga natur, genom de verk han har skapat* (Rom 1:20).

SE

Missförstådda bibelverser

Smakprov ur en kommande bok

I slutet av året väntas boken FÖRSTÅR DU VAD DU LÄSER? utkomma på Biblicums förlag. Den är författad av Lars Borgström. Han tar upp *Sjuttio av Bibelns mest missförstådda verser*. Här följer några exempel (de 70 exemplen är numrerade).

14. GUD LOVAR SINA BARN BEKYMMERSFRIA LIV

Bibelord: ”Jag vet vilka tankar jag har för er, säger Herren, nämligen fridens tankar och inte ofärdens för att ge er en framtid och ett hopp” (Jer. 29:11).

Falsk lära: Gud kommer att ge den som tror på Honom ett gott liv i denna värld. Inte nöd eller olycka, utan lycka och framgång väntar den som i tro vill ta emot Hans välsignelser.

Riktig utläggning: När man läser bibelord är det en grundregel att läsa dem i deras sammanhang. I vilken situation skrevs de? Till vem eller vilka är de riktade?

Ovanstående löfte är inte givet till någon enskild person, eller i allmänhet till alla som tror på Herren. Det är givet till det hebreiska folket, Israels nation, som befann sig i fångenskap i Babylon. Det var dem Herren lovade att skänka en framtid och ett hopp, fastän allt såg så mörkt och dystert ut. Versen alldeles före den citerade lyder: ”För så säger Herren: När sjuttio år har gått för Babel ska jag ta mig an er och uppfylla mitt löfte att föra er tillbaka till denna plats” (Jer 29:10). Framtiden och hoppet som omtalas syftar alltså inte på den troende människan i allmänhet, var och i vilken tid hon än befinner sig, utan på Israels folk i den babyloniska fångenskapen. Jeremia fortsätter med att specificera friden, framtiden och hoppet genom att säga: ”Jag ska göra slut på er fångenskap och samla er från alla de folk och alla de orter dit jag har drivit bort er, säger Herren. Jag ska låta er komma tillbaka till den plats från vilken jag förde er bort som fångar” (Jer 29:14). Herren ska inte överge sitt folk, utan kommer att fullfölja sin plan för världens frälsning genom dem.

Det är sant att varje Guds barn har en orubblig frid, ett grundmurat hopp och en strålande och ljus framtid – när man betraktar saken ur ett evighetsperspektiv. Det framtida himmelriket kommer att överträffa alla förhoppningar, hur högt ställda dessa än varit. Men tillvaron i denna värld är inte utan problem för Guds barn. Paulus och Barnabas sade: ”Vi måste gå igenom många lidanden för att komma in i Guds rike” (Apg 14:22).

För att förtydliga: Löftet som gavs åt Israel handlade om en jordisk befrielse och ett faktiskt återvändande till deras hemland Israel. En kristen flykting, som sörjer över att ha tvingats lämna sitt hemland, kan inte applicera detta bibelord på sin egen situation och mena sig ha fått ett gudomligt löfte om att kunna återvända till sitt jordiska hemland. Däremot är det sant att alla kristna har löfte om en ljus evighet i det himmelska hemlandet.

16. ÖVERTRO

Bibelord: Jesus sade: ”Jag säger er sanningen: Om ni har tro, bara som ett senapskorn, ska ni säga till det här berget: Flytta dig dit bort, och det kommer att flytta sig. Ingenting kommer att vara omöjligt för er” (Matt 17:20).

Falsk lära: Allt är möjligt, det finns inga begränsningar över huvud taget för vad man kan göra – endast den egna fantasin sätter gränser – bara man verkligen tror.

Riktig utläggning: Detta ord ska inte förstås i absolut eller okvalificerad mening, som om precis allt vår fantasi kan tänka ut blir genomförbart, bara vi tror.

Jesus säger detta ord i ett särskilt sammanhang. Han hade tidigare gett lärjungarna makt att driva ut onda andar (Matt 10:8). Sedan hade Han visat sig för dem vandrande ovanpå vattnet (Matt 14:25–33). Han hade också botat sjuka (Matt 15:29–31) och utspisat fyra tusen män endast med sju bröd och några fiskar (Matt 15:32–39).

Det borde därför inte ha rätt någon tveksamhet hos lärjungarna huruvida Jesus verkligen stod bakom det mandat Han gett dem, att de i Hans namn skulle förmå driva ut onda andar. Så fick de tillfälle att genomföra sin Mästares vilja, då en man förde sin månadsrasande son till dem för att de skulle driva ut anden som plågade pojken. Men lär-

jungarna stod alldeles maktlösa (Matt 17:16). När Jesus sedan drivit ut anden sade Han att det var därför att de hade så lite tro, som de misslyckats med exorcismen. Här menas inte den frälsande tron som griper om Jesus för att få Guds nåd och förlåtelse, utan den *hjältemodiga* tron som i svåra, till synes hopplösa lägen likväl är övertygad om att Guds uppdrag kan utföras i Jesu namn. Hade de haft en sådan tro, så liten som ett senapskorn, dock sann och fast, så hade de utan svårighet drivit ut den onde anden i kraft av det löfte som Jesus gett dem. Ja, de hade t o m kunnat förflytta berg, *om detta varit deras uppdrag och befallning.*

Den tro som förflyttar berg är alltså inte en tro som på eget bevåg får för sig att göra de mest besynnerliga, märkvärdiga och övernaturliga saker. Det handlar i stället om den tro som litar till Jesu löfte att vara med sina lärjungar alla dagar, och därför med tillförsikt följer den helige Andes maning som visar vilka uppdrag som behöver utföras för att Guds ära och den sanna läran ska bekräftas och utbredas till människors salighet. För den som följer Herrens kallelse ska ingenting vara omöjligt.

17. DEN TROENDE KLARAR ALLT GENOM GUDS KRAFT

Bibelord: ”Allt förmår jag i Honom som ger mig kraft” (Fil 4:13).

Falsk lära: Om vi i tro öppnar oss för Gud fyller Han oss med sådan kraft att vi kan göra vad som helst, ingenting överhuvudtaget blir oss övermäktigt. Endast otron begränsar våra möjligheter.

Riktig utläggning: Paulus skrev Filipperbrevet från fängelset i Rom. Han visste inte vad som skulle hända honom. Det var t o m möjligt att han skulle avrättas. I denna prekära situation fortsatte han frimodigt att sprida evangeliet. Ingenting kunde hindra honom från att fortsätta i enlighet med sin kallelse. De yttre omständigheterna spelade ingen som helst roll. Han skriver i versen alldeles före den som vi behandlar: ”Jag kan leva enkelt, jag kan också leva i överflöd. Med allt och med alla förhållanden är jag förtrogen: att vara mätt och att vara hungrig, att ha överflöd och att lida brist” (Fil 4:12).

Genom Kristus kunde Paulus fullfölja sitt uppdrag, vad som än kunde tänkas hända honom. Av detta förstår vi att också vi kan lita på Gud mitt i alla svårigheter – t o m ifall döden hotar. Gud plockar inte alltid bort svårigheterna för oss, däremot ger Han oss kraft att uthärda dem. Paulus själv blev visserligen först frisläppt från den fängelsevistelse under

vilken han skrev Filippobrevet, men senare blev han gripen på nytt och avrättad.

Bibeln ”Allt förmår jag i Honom som ger mig kraft” betyder alltså inte att vi kommer att lyckas att ta oss ur alla svårigheter. Inte heller är innebörden att vi skulle kunna leva syndfria liv genom Guds kraft. Paulus lär ju att detta inte är möjligt (Rom 7:14; 8:3, 7). Jesus (Matt 6:12) och Johannes (1 Joh 1:8) hävdar samma sak. Innebörden av Paulus ord är i stället den att med Guds hjälp kan vi förtrösta på Honom och bekänna Hans heliga namn under alla omständigheter. Genom Guds övernaturliga kraft förmår vi det.

31. EVOLUTIONISM

Bibelord: ”Men en sak får ni inte glömma, mina älskade: för Herren är en dag som tusen år och tusen år som en dag” (2 Pet 3:8).

Falsk lära: Skapelsen skedde inte på sex dagar utan det tog lång tid, lika lång tid som evolutionisterna kräver för att få sina teorier att bli mer trovärdiga. En dag i skapelseberättelsen kan ju vara tusen år eller varför inte ännu längre tid.

Riktig utläggning: Petrus skriver inte att en dag i Bibeln är tusen år i verkligheten. Han skriver att *för Gud*, från Hans perspektiv (evighetens), *ter sig* tusen år som en dag.

Det är utifrån en läsning av skapelseberättelsen omöjligt att påstå att de olika dagarna motsvarar årtusenden eller årmiljoner. Skapelsedagarnas längd definieras nämligen mycket noggrant: ”Och det blev afton och det blev morgon, den första dagen” (1 Mos 1:5) osv. Det är alltså utan tvivel fråga om vanliga dygn. Dessutom motiveras sabbatsbudet i 2 Mos 20:11 på följande sätt: ”För på sex dagar gjorde HERREN himlen och jorden och havet och allt som är i dem, men på sjunde dagen vilade han. Därför har HERREN välsignat sabbatsdagen och helgat den.” För den som betraktar den heliga Skrift som Guds ofelbara Ord, inspirerat av den helige Ande, är 2 Mos 20:11 ett tvingande bevis för att skapelsedagarna är att fatta som vanliga dagar. I sabbatsbudet handlade det nämligen inte om att Israel efter sex tidsperioder av kortare eller längre varaktighet skulle vila från allt arbete under en kortare eller längre period, att efter sex timmar eller sex månader eller sex miljoner år vila en timme, en månad eller en miljon år. Nej, efter sex vanliga arbetsdagar skulle Israel vila en vanlig

dag. Det är samma ord för dag, *jom*, som används i de båda leden: Israel skulle arbeta sex dagar (v 9), ”för på sex dagar gjorde HERREN himlen och jorden och havet och allt som är i dem” (v 11).

Dessutom talar Jesus om att vi skapades till man och kvinna i begynnelsen (Matt 19:4). Detta betyder att vi inte varit apor eller andra djur som först efter årmiljoner/årmiljarder blivit människor. Nej, *i begynnelsen*, vid skapelsens början, skapade Gud oss till man och kvinna.

2 Pet 3:8 ger inte något utrymme för evolutionism, utan vill i stället framhålla Herrens tålmodighet och kärlek till syndare. I stället för att genast hålla dom väntar Jesus Kristus med sin återkomst, ”eftersom Han inte vill att någon ska gå förlorad utan att alla ska få tid att omvända sig” (v 9).

34. FLYKT FRÅN BIBELTRON

Bibelord: ”Bokstaven dödar, men Anden ger liv” (2 Kor 3:6).

Falsk lära: Man ska inte vara bokstavstroende utan ”fri” i sin bibeltolkning. Det är andligt och ger liv. Bokstavstron däremot dödar.

Riktig utläggning: Bibelordet handlar inte alls om en motsättning mellan bokstavlig och fri bibeltolkning. Att Bibeln ska läsas strikt efter bokstaven, att ingenting får ändras det minsta, vet vi ju av Jesu undervisning: ”Tro inte”, säger Han, ”att jag har kommit för att upphäva lagen eller profeterna. Jag har inte kommit för att upphäva utan för att uppfylla. Jag säger er sanningen: Innan himmel och jord förgår ska inte en bokstav, inte en prick i lagen förgå, inte förrän allt har skett” (Matt 5:17–18).

Det är inte andligt att gå emot Jesu undervisning. I stället är den andlig, som strikt håller sig till vad som står skrivet. Det är i stället två helt andra ting som ställs i motsättning till varandra: lag och evangelium.

Vad som *dödar* framkommer redan i nästföljande vers: ”Redan dödens tjänst, inristad med bokstäver på stenar, kom med sådan härlighet att Israels barn inte kunde se på Moses ansikte för dess strålgång, även om den glansen bleknade” (2 Kor 3:7). Det är alltså lagens budtavlor, som Mose mottog på berget Sinai, som dödar. När lagen drabbar med sina stränga bud krossar den oss; vår gamla människa och dess egenrättfärdiga höghögmod går under.

Och vad som *ger liv* framgår också av sammanhanget. Det gör det

nya förbundet (2 Kor 3:6). ”Anden ger liv”, och den får vi del av genom omvändelsen till Kristus (2 Kor 3:16), dvs genom att ta emot evangeliet. ”Herren är Anden, och där Herrens Ande är, där är frihet” (2 Kor 3:17). Friheten i Kristus är en underbar frihet från döden, synden, djävulen och helvetet. Som Luther säger: ”Där syndernas förlåtelse är, där är och liv och salighet” (SKB, s 373).

36. SAGOR OCH MYTER

Bibelord: ”Och de sade: ’Kom, så bygger vi oss en stad och ett torn med spetsen uppe i himlen! Låt oss göra oss ett namn, så att vi inte sprids ut över hela jorden’ (1 Mos 11:4).

Falsk lära: Detta är ett exempel på att Bibeln innehåller en mängd sagor, myter och legender. Att människor skulle försöka bygga ett torn som når upp till himlen hör förstås hemma i fantasins värld.

Riktig utläggning: De bibliska berättelserna utgör sann historieskrivning. De uppenbarar för oss vad som verkligen hänt. Dess elva första kapitel, som beskriver skapelsen och urhistorien fram till Abraham, innehåller inga myter eller legender – lika lite som Bibelns senare kapitel. Bl a gör Första Moseboks disposition detta klart (se Exempel 61).

I 1 Mos 11 läser vi om hur människorna efter floden samlar sig på en plats och börjar bygga ”en stad och ett torn, med spetsen uppe i himlen”. Motiveringen är talande: ”Låt oss göra oss ett namn, så att vi inte sprids ut över hela jorden!” (1 Mos 11:4). I stället för att ära Herrens namn och hålla Honom helig ville de i högmodig självhärlighet prisa sitt eget namn. Och i stället för att uppfylla Guds befallning som givits redan till Adam och Eva, ”var fruktsamma och föröka er, uppfyll jorden och lägg den under er” (1 Mos 1:28) genom att sprida ut sig över jordytan, samlade de sig på ett ställe ”österut”, vid Shinars lågland (1 Mos 11:2). Möjligtvis ligger det något signifikativt och olycksbådande i detta val av plats. När gudsgemenskapen i paradiset fick ett abrupt slut genom Adams och Evas synd, drevs de ut ”öster om Edens lustgård” (1 Mos 1:24). Nu förflyttar de sig ännu längre österut.

Att tornet skulle ha ”spetsen uppe i himlen” är nog ett sätt att beskriva en ovanligt hög höjd. Eventuellt kan också ”himlen” beteckna det översta tempelrummet i tornet, som ansågs utgöra trappstegen upp till gudarnas boning i himlen. *Ziggurater* (ziqurater) kallas sådana tempel-

torn i Mesopotamien, av vilka flera fortfarande är bevarade. Det är hur som helst inte fråga om någon saga eller mytologisk berättelse.

Vi möter sedan en ironisk, närmast sarkastisk beskrivning av hur Herren ”steg ner för att se på staden och tornet som människorna byggde” (1 Mos 11:5). Gud är naturligtvis allvetande och inte okunnig om någonting som sker någonstans i hela universum, men när det gällde detta människornas praktverk, som skulle sträcka sig upp mot himlen – skrytbygget varigenom de skulle göra sig ett namn – var Herren liksom tvungen att ”stiga ned” för att ens kunna urskilja vad det var de byggde på. Man kan nästan föreställa sig Herren använda förstoringsglas för att kunna se detta mänskliga ”underverk”. Några verser ur en psaltarsalm kan tjäna som illustration åt hela situationen: ”Jordens kungar reser sig och furstarna gaddar ihop sig mot HERREN och Hans Smorde: ’Vi sliter sönder deras band och kastar av oss deras rep!’ Han som tronar i himlen ler, Herren gör narr av dem” (Ps 2:2–4).

Gud satte stopp för byggandet genom att ”förbistra deras språk”, dvs ge dem olika språk så att de inte kunde förstå varandra och samarbeta med det högmodiga tornbygget. ”Så spred Herren ut dem därifrån över hela jorden, och de slutade bygga på staden. Den fick namnet Babel, eftersom HERREN där förbistrade hela jordens språk, och därifrån spred Han ut dem över hela jorden” (1 Mos 11:8–9). (Hebreiskans *balal*, ”förbistrade”, anspelar på namnet Babel.)

I NT inträffar ett omvänt språkundert, ett positivt sådant. På pingstdagen började Jesu lärjungar, genom den helige Andes kraft, att tala främmande språk, sådana som de inte naturligt behärskade. Alla som befann sig i Jerusalem för att fira den stora högtiden, vilket folk de än tillhörde, hörde på sitt eget språk förkunnas om ”Guds väldiga gärningar” (Apg 2:11). Här kan man ana att förbistringen från Babel börjar att läkas. Apostlarna gick sedan ut i hela världen på Jesu uppdrag för att ”göra alla folk till lärjungar” genom att döpa dem i ”Faderns och Sonens och den helige Andes namn” och lära dem ”att hålla allt” som Jesus befallt (Matt 28:20–21).

Den siste aposteln, Johannes, fick mot slutet av sitt liv i en syn (Upp7:9–17) skåda in i den himmelska härligheten och där se hela den frälsta folkskaran. Skaran var oräkneligt stor. Forskingringen från Babel var äntligen fullständigt överbyggad, eftersom de församlade som lovsjüng Gud och Lammet (Jesus) inför tronen var ”av alla folk och stammar och länder och språk” (Upp 7:9).

Den gamla och den nya människan

Fråga: Jag tycker det är svårt som troende att förstå det som Bibeln säger om striden mellan den gamla och den nya människan, om ”köttet” och ”anden”. ”De två strider mot varandra så att ni inte kan göra det ni vill”, skriver Paulus i Gal 5:17. Hur kan det råda en ständig strid inom mig, när Jesus har lovat: ”Kom till mig ... så ska jag ge er vila” (Matt 11:28–30)?

Svar: Vem kan bättre besvara din fråga än Martin Luther som länge brottades med ofrid och ett dåligt samvete inför Gud. Han skriver i en psalm innan han beskriver evangeliets tröst: *Den synd, som rådde i min håg, i grund mig ville stjälpa. Min synd mig till förtvivlan drev, mitt samvets dom oryggelig blev, och helvetet stod öppet* (Den Svenska Psalmboken 1986, nr 345 vers 2). Följande utdrag ur Luthers skrift *Om en kristen människas frihet*, stycke 18–20, ger enligt min mening svar på din fråga. Luthers skrift ”Om en kristen människas” från 1520 finns i nyöversättning till svenska i boken *Rättfärdiggörelsen genom tron*, XP Media 2017. Det stycke som här nedan citeras finns på sidorna 34–36 i denna bok:

När ett hjärta lyssnar till Kristus uppstår glädje i hjärtats djup. Det får tröst och fylls av tillgivenhet mot Kristus som visar så stor kärlek. Efter detta kan det aldrig mer bli fråga om lagar eller gärningar. För vem vill skada eller förskräcka ett sådant hjärta? Om den troende förskräcks av synd och död, så tror han att Kristi rättfärdighet är hans egen och att hans synd inte mer tillhör honom utan Kristus.

Så måste synden försvinna inför Kristi rättfärdighet som tas emot genom tron. Det har vi redan berört ovan. Den troende lär sig att med aposteln trotsa synd och död och säga: *Du död, var är din seger? Du död, var är din udd? Dödens udd är synden, och syndens makt kommer av lagen. Men Gud vare tack som ger oss segern genom vår Herre Jesus Kristus!* (1 Kor 15:55–57).

Detta må nu vara tillräckligt sagt om *den inre människan*, om hennes frihet och egentliga rättfärdighet. Hon behöver inga lagar eller goda gärningar. Det är t o m skadligt om någon människa är så förmäten att hon vill bli rättfärdig genom lagen och goda gärningar.

Nu kommer vi till den andra delen, om *den yttre människan*. Här vill vi svara alla som förargas över vad som sagts i det föregående och brukar säga: ”Om nu tron är allt och tron allena räcker till att göra människan rättfärdig, varför är då goda gärningar påbjudna? Då kan vi ju slå oss till ro och göra ingenting.”

Nej, kära vän, inte så! Det skulle gå för sig om du bara var en inre människa, helt och hållet andlig. Men det kommer inte att hända förrän på yttersta dagen. Här på jorden är och blir det bara en början och en tillväxt. Den fullkomnas först i den tillkommande världen. Aposteln kallar detta *primitias spiritus*, dvs Andens förstlingsgåva. Därför gäller här det som sagts ovan: *En kristen människa är allas tjänstvillige tjänare och alla underdånig*. Samtidigt gäller: där han är fri behöver han ingenting göra, där han är tjänare måste han göra allt. Hur detta går till ska vi nu se.

Även om människan invärtes till själen är fullkomligt rättfärdig genom tron och har allt hon behöver, behöver denna tro med dess rikedom alltid tillväxa ända till livet efter detta. Hon är ju fortfarande kvar i det lekamliga livet på jorden och måste behärska sin egen kropp och umgås med människor. Det är här gärningarna kommer in. Här kan hon inte gå sysslolös.

Kroppen måste sannerligen drivas och övas med allt slags måttlig tukt, så att den lyder och blir lik tron och den inre [nya] människan. Att hindra eller motverka tron ligger i hennes [gamla] natur. Därför behöver hon tuktas.

Den inre människan är enig med Gud, glad och vid gott mod för Kristi skull, eftersom han gjort henne så mycket gott. Hon vill inget hellre än villigt och glatt tjäna Gud utan lön och av fri kärlek. Men så finner hon i sitt kött en motsträvig vilja som i stället vill tjäna världen och följa vad den har lust till.

Detta kan tron inte tåla utan försöker med glad iver kuva och tukta den yttre människan. Det är som Paulus säger i Rom 7:22–23: *I min inre människa gläder jag mig över Guds lag, men i mina lemmar ser jag en annan lag som kämpar mot lagen i mitt sinne och gör mig till fånge*

under syndens lag i min kropp. Likaså i 1 Kor 9:27: Jag är hård mot min kropp och tvingar den till lydnad, för att inte själv komma till korta när jag predikar för andra. Så också i Gal 5:24: De som tillhör Kristus Jesus har korsfäst sitt kött med dess lidelser och begär.

Är Matteusevangeliet legalistiskt?

Fråga: Jag har en längre tid funderat på om Matteusevangeliet är legalistiskt. Det påstås ju vara det enligt vissa kretsar, dvs att man måste göra gärningar för att få frälsning. Jag tycker att det finns vissa ställen som kan tolkas så. Jag hörde en tolkning av "Liknelsen om talenterna" i Matt 25:14ff som tolkades så. Likaså tolkas också Matt 25:31–46 om "Människosönens dom" att vi måste göra gärningar för att bli frälsta. Men samtidigt understryks på många andra ställen i NT att det endast är nåden som gäller. Vad säger du om detta? Hur ska man förstå särskilt Matt 25:24–30 och texten om Människosönens dom?

Svar: Tack för din fråga. När Bibeln talar om *trons frukter* så kan det ibland se ut som om vi får tron och frälsningen genom dessa frukter. Men det är att göra följd till förutsättning eller villkor för tron. Texten om talenterna handlar om att när Herren nu snart ska lämna lärjungarna, så betyder inte det att arbetet för hans rike upphör. *Han förser sina lärjungar med allt de behöver för att fortsätta arbetet.* Talenterna är aldrig exakt desamma för två individer. Den helt grundläggande gåvan är tron, och det är en gåva av nåd allena, helt oförtjänt. Men de som fått tron som gåva får också olika talenter, "var och en efter hans förmåga" (v 15). Jfr Paulus: Nådegåvorna (talenterna) är mångahanda men Anden är en och densamme (1 Kor 12:4–11). Herren ger åt varje troende de gåvor som är exakt de rätta, olika tjänster, ansvarsområden, uppgifter etc. för att han eller hon på bästa sätt ska kunna tjäna hans rike, enligt Paulus som olika lemmar i samma kropp. Observera alltså: det är *inte ett tjänande för att vinna tron och himlen, utan ett tjänande i tacksamhet och glädje över att ha fått tron och himlen helt oförtjänt som en gåva.*

Men bristen på förvaltning av de talenter som vi fått kan visa att vi förlorat tron, att vi inte ser Guds stora nåd utan, som en av tjänarna, bara ser Gud som *en hård man med orimliga krav, dvs står under lagen* och inte under evangeliet. Gåvan att i glädje och tacksamhet få tjäna Guds rike är den otroende blind för. Han tänker lagiskt och ser bara hårda och orimliga krav.

Samma sak kommer fram i texten om fåren och getterna vid den yttersta domen. Fåren på den högra sidan, de troende (Bibeln ord är ofta "de rättfärdiga, de heliga", se Psaltaren och Paulus brev till församlingarna), de vet varför de får gå in i det rike som stått berett för dem sedan världens skapelse, nämligen *endast genom Guds ofattbara och oförtjänta nåd.* De har inte byggt sin salighet på trons frukter. De känner sina brister och sin ovärdighet, *de har inte ens märkt att de gjort goda gärningar* (se v 37). Men getterna bygger på egna gärningar och tycker att de har gjort tillräckligt för att inte fördömas: Herre, när såg vi dig hungrig eller naken eller sjuk eller i fångelse *och hjälpte dig inte?* (se v 44).

SE

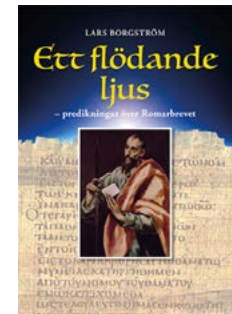
Julklappstips för den som älskar gedigen bibelundervisning:

Lars Borgström:

Ett flödande ljus – predikningar genom Romarbrevet

En bibelutläggande förkunnelse med 33 predikningar över Romarbrevet.

Pris: 149 kr, två för 199 kr!

Biblicums småskriftserie nr 18:

Israel och yttersta tiden

Föredrag från Biblicums onlinekurs 2021:

Seth Erlandsson:

- Profeternas språkbruk om riket
– deras syner och liknelser
- Israels frälsning enligt Romarbrevet 9–11

Egil Edvardsen:

- Missförstånd om de yttersta tiderna

54 s, pris: 40 kr

<https://biblicum.nu> – biblicum@biblicum.se

Utblick över samtiden

EFK-kyrka sade ja till samkönade vigslar

Världen idag den 10 okt 2022 berättar under ovanstående rubrik:

Immanuelskyrkan i Örebro har röstat för en förändrad församlingsordning där även homosexuella par kan vigas i församlingen. Omkring 80 procent röstade ja till ändringen som innebär ett paradigmskifte i svensk frikyrklighet.

Med EFK menas Evangeliska Frikyrkan. Under 1990-talet gick följande tre samfund samman och bildade detta nya samfund: Helgelseförbundet, Fri baptisterna och Örebromissionen. Det nya samfundet fick från början namnet Nybygget-Kristen Samverkan. 2002 bytte man namn till Evangeliska Frikyrkan. Nu har alltså en av EFK:s församlingar beslutat att överge Bibelns lära om äktenskapet. Hur kan då detta ”paradigmskifte” och den söndring det medför försvaras av de 80 procenten? Församlingens pastor och föreståndare Johan Arenius svarar: ”Utifrån en evangelikal bibelsyn menar vi att den som vill formas som lärjunge kan landa i olika synsätt rörande samkönade relationer.”

Beslutet inom EFK-församlingen i Örebro och pastorns försvar för detta beslut har dock flera kritiker beskrivit som ohållbart och som ett avsteg från den kristna läran. Tidigare EFK-ordföranden Stefan Swärd säger till Världen i dag:

Då har vi i princip samma hållning som man har i Ekumeniakyrkan¹, då blir vi ett annat samfund. . . Ett minimum är att tydligt markera att Immanuelskyrkans beslut inte är i enlighet med vad EFK står för eller de beslut man gemensamt fattat. – Vi är många som kommer att kämpa för att den traditionella äktenskapsynen ska bli kvar, säger Stefan Swärd och uppmanar nu fler att välja bort lågmäldhet och försiktighet och tala tydligt i den här frågan.

Tänk vad fort den ogudaktiga världens tänkesätt genomsyrar också kyrkosamfund! Pressen från det sekulariserade samhället blir för stor, när man inte har Guds ord som sin vapenrustning. Om församlingen inte byggs upp genom bibelstudier om vad Bibeln lär om äktenskapet och om vad som är ett rätt respektive orätt bruk av sexualitetens gåva, blir man ett lätt byte för obibliska människotankar. ”Lite surdeg syrar hela degen”, säger Guds ord. Genom den allmänt spridda darwinismens tro på *en skapelse utan Gud* blir följderna att det inte heller finns en *Guds* skapelseordning, några gudomliga normer. Alla normer anses vara mänskliga skapelser som kan omprövas. Man och kvinna blir

1 Ekumeniakyrkan (namnet antogs 2013) är ett nytt samfund som kommit till genom en sammanslagning av tre samfund som bildades på 1800-talet, nämligen Metodistkyrkan i Sverige, Svenska Baptistsamfundet samt Svenska Missionskyrkan (f d Missionsförbundet som antog detta namn 2003).

bara en social konstruktion. Samkönade äktenskap kan därför lika väl accepteras som äktenskap mellan man och kvinna.

Tystnad om biblisk syn blir första steget mot ett ja till hbtq

I ledaren i *Världen i dag* en dag senare (den 11 okt 2022) presenteras den amerikanske teologen Kevin DeYoung och vad han insiktsfullt har skrivit om hur förändringen bland kristna i synen på hbtq-frågor ofta går till. Han menar att det ofta är fråga om en process på sju steg när den klassiska förståelsen av sexualitet och äktenskap förändras till ett bejakande av tidsandans syn på hbtq-frågor. Det första steget är *tystnad*. Man vågar inte gå emot hbtq-propagandan och priderörelsen. Den klassiska synen på äktenskap och sex ges ingen tydlig motivering utifrån Bibeln. Sedan följer steg som präglas av osäkerhet och ambivalens. Det etiska perspektivet om vad som är rätta handlingar ersätts av en betoning på att inte döma och att all kärlek är rätt. Därmed öppnas dörren mer och mer för hbtq-tänkandet. Individens subjektiva upplevelse blir riktningssgivare oberoende av Bibelns undervisning. Vad som är legitim kärlek bestämmer människan själv. Och därmed är man framme vid det sjunde steget som då upplevs som självklart: en *hbtq-bejakande hållning*.

Drevet mot Julia Kronlid

Ingen har väl undgått vilket rabalder det har skapat att Julia Kronlid (SD) nyligen valdes till andre vice talman i Sveriges riksdag. Som kristen är Julia Kronlid kreationist, dvs hon tror att Gud, inte slumpen, skapade himmel och jord och hon avvisar darwinismens teori att hon skulle härstamma från aporna. I en rad tidningsartiklar och i flera inslag i radio och TV förlöjligas, ifrågasätts och svartmålas Julia Kronlid som vetenskapsförnekare, bl a av ateisten Christer Sturmark (f d ordförande för förbundet Humanisterna) och av Annika Hirvonen (MP): ”Med Julia Kronlid tar vetenskapsföraktet plats i toppen av Sveriges riksdag”, skriver Sturmark i DN 26/9. Och Hirvonen, som gick till skarpt angrepp i riksdagens talarstol mot Kronlid före omröstningen, framhåller: ”Många har med rätta upprörts över att SD i dag nominerar Julia Kronlid, som ifrågasätter vetenskapen och evolutionsläran. Det är förstas helt chockerande att en sådan diskussion ens förs i Sverige 2022.” Morgan Johansson (S) finner det upprörande att Julia Kronlid är en kreationist som inte erkänner evolutionsläran.

Vad som verkligen är ett vetenskapsförakt är att upphöja som vetande *tron att slumpen har skapat skapelsen*. Att tro på Gud och lyssna till Guds ord har i det avkristnade Sverige blivit chockerande och diskvalificerande. Bibelns kommentar lyder: ”Dåren säger i sitt hjärta: ‘Det finns ingen Gud’” (Ps 14:1). ”Lyft blicken mot höjden och se: Vem har skapat allt detta?” (Jes 40:26). ”Ända från världens skapelse syns och uppfattas hans osynliga egenskaper, hans eviga makt och gudomliga natur, *genom de verk han har skapat*” (Rom 1:20).

SE

Litteratur

Steg för steg Studiebibel, Svenska Folkbibeln (SSS)

Den visuella vägen in i Bibelns värld

Grafik och kommentarer: Jonas Dagson, inledande teckningar: Anders Parsmo
XP Media 2022, 1758 sid.

Jonas Dagson är en journalist som är specialist på att presentera dags-händelser med hjälp av grafik. I sitt arbete som lärare på Bibelskola Väst i Göteborg har denna förmåga kommit till sin rätt, och många bibelläsare har fascinerats av hans illustrationer i *Steg för steg genom Gamla testamentet* (2003) och *Steg för steg genom Nya testamentet* (2018). Nu har dessa båda volymer utvidgats med ca 300 tidigare opublicerade sidor till en mastig bok på 1 758 sidor.

SSS inleds med 26 sidor illustrerad information om Bibeln. Gamla testamentet presenteras på 11 liknande sidor: struktur, översikt epok för epok, råd för bibelläsningen och tolkningen av GT, en kronologisk översikt, några viktiga hebreiska ord och talesätt från GT. Några av de viktigaste avsnitten illustreras med förklarande specialsidor i anslutning till texten. På motsvarande sätt ges också inledningar till Nya testamentet som helhet och dess böcker.

Som exempel vill jag ta introduktionen till Kolosserbrevet. Den inleds med ett kärnord (Kol 2:13–14) och en grafisk översikt av brevet. Likt andra böcker kommer sedan en sida med presentation av hela boken på 60 sekunder: Några ord om författaren, några ord om mottagarna, några ord om dateringen, några ord om viktiga teman och att notera i marginalen.

Dagson ska ha erkännande för att han försvarar Bibeln som Guds ofelbara ord, dock inte så att han slår fast detta dogmatiskt. När han presenterar olika teologiska uppfattningar om författare till bibelböcker ställer han sig på de bibeltrogna forskarnas sida. T ex när det gäller Andra Petrusbrevet konstaterar han att argumenten för att boken skulle vara en pseudepigraf (på ren svenska en förfalskning) inte övertygar, och en senare datering som skulle bero på detta är mindre sannolik. Även 2-3 Johannesbrevet och Uppenbarelseboken tillskrivs aposteln Johannes. När det gäller Jesajaboken framställs olika hypoteser om flera för-

fattare, men Dagsons egna preferenser för en enda författare är tydliga.

Den största svagheten är att omstridda läror som dopet, nattvarden, Israel och tidens slut behandlas som alternativa uppfattningar. Vanligen framställs alternativen objektivt. I en illustration till Joh 3:5 framför Dagson dock en baptistisk tolkning: att ”vatten” inte syftar på dopet utan på Anden. Den lutherska läran om realpresens beskrivs med orden ”brödet innehåller Kristi kropp”. SSS ska inte läsas som en vägledning i troslära, men den ger insiktsfull information om hur kristna i olika samfund ser på sådana frågor.

SSS är ett utmärkt hjälpmedel vid predikoförberedelser och samling av material för bibelundervisning, när man känner till begränsningarna.

Ola Österbacka

Gåvoredovisning 2022-08-25 – 2022-10-16

Onämnd 300, Berthold Nilsson 1000, Waljö 200, Bjarte Edvardsen 200, Nina Hansson 500, Helga Dahlskog 30 EUR, Onämnd 300, Ingemar Andersson 200, Berthold Nilsson 1000, Waljö 200, Bjarte Edvardsen 200, Martin Wihlborg 1000, Kai Olofsson 30, Anders Lindström 500.

Stort tack för att ni stöder Biblicum och hjälper oss att sprida biblisk undervisning. ”HERREN är god, evig är hans nåd. . . Han delade Röda havet (Yamsuf) mitt itu, evig är hans nåd, och förde Israel igenom det, evig är hans nåd” (Ps 136:1, 13–14).

Profeten Sakarja och hans bok

En högaktuell bok av Seth Erlandsson om tolkning av GT-profetior. 126 s, inbunden.

I dag sägs allt oftare inom den akademiska världen och liberala kyrkosamfund att Gamla testamentet inte får läsas i ljuset av Nya testamentet. Det anses förtryckande mot judiska trosutövare att se Jesus som uppfyllelsen av gamla förbundets löften. Seth Erlandsson tillhör inte dem som slagit in på en sådan antikristlig väg. På ett uppfriskande, övertygande och trosstärkande sätt visar han hur Jesus Kristus är kärnan och stjärnan i Gamla testamentet och inte minst i profeten Sakarjas bok.

Erlandsson har genom sin mångåriga forskning och pedagogiska förmåga de rätta förutsättningarna att vägleda läsaren genom Sakarjabokens fjorton kapitel. Det kan behövas eftersom profetens syner inte alltid är lättolkade. Vem är mannen bland myrtenträden? Och vad vill synen med kvinnan i tunnan säga? Dessa frågor och många andra blir besvarade i denna kommentar.

Pris: 150 kr.

Ny adress till Biblicums förlag: <https://biblicum.nu>